

ZĪRINŌ YĀKENANŌ

Yesu tana ludambe 1:1-1:26

Luda Nini kipanaa 2:1-2:47

YudanŌ Yesu yā sinaa 3:1-12:25

Pɔlu wētēgena káakude 13:1-14:28

Pɔlu wētēgena g̃èn plade 15:1-18:22

Pɔlu wētēgena g̃èn aakōde 18:23-21:16

Pɔlu gena Romu 21:17-28:31

Lésena Luda Nini yā musu

¹ Tiofilu, ma ònne ma takada káaku gūn lákū Yesu kè nà kū yā kū à dànnenŌ pínki zaa a naana gɔɔ ² ari gɔɔ kū à yā dīte a zīrinŌne kū Luda Nini gbānao, akū Luda a sè à tà kāao a kīnaa. ³ Zaakū a ganaa gbɛra à a zīda m̀ònnē à sèedayānŌ kènnē dasi kū à tò ò d̀ò sikaa sari kū à bēne. À a zīda m̀ònnē gɔɔ bupla à kpata kū à bò Luda kīnaa yā ònnē. ⁴ Kū ò kakarana, akū à pìnnē: Àsun bo Yurusalemuro. Àg̃ó lé kū ma De s̀éáre dā, lákū ma a yā òáre nà. ⁵ Zaakū Yahaya gbēnŌ da'ite kè í gūmmē, ama gɔɔ pla la maní á da'ite kē Luda Nini gūn.

Tana kū Yesuo ludambe (Maa 16:19-20, Luk 24:50-53)

⁶ Kū ò kakarana le, akū ò a là ò pì: Dikiri, gɔɔ dí gūnn ĩni IsarailanŌ kpata erañne yá? ⁷ À wèmma à pì: Á zé vī àg̃ó gɔɔ kesō gɔɔ zaka kū ma De dīte kū a zīda ikoo d̃ōro. ⁸ Tó Luda Nini kīpaáwa, áni gbāna le àg̃ó de ma s̀èedadenŌ ũ Yurusalemu kū Yudea b̀usu gu s̃inda pínki kū Samaria b̀usuuo ari

à gé pé andunia léa. ⁹ Yā bire onaa gbera Luda a sè n wára ari à gèè à sàte n wéa ludambe lukun. ¹⁰ A tanaa gūn lākū n wé pé ludambea nà, akū gbēnōn pla kenō bò ò zè n sare ò pókasa puranō dana. ¹¹ Ò pì: Galili būsudenō, à kè dera á zena áten ludambe gwaa? Yesu kū Luda a bò á té à tà kāao a kīnaa pìi, ani era à su lākū a è àten tá gwe nà.

Yudasi gēnekēnaa

¹² Akū ò kīpa Kùkpe sīsīia ò sù Yurusalemu. Sīsīi pìi zà kū Yurusalemuo à kà lán kiloo do taka bà. ¹³ Kū ò kà, akū ò didi kpé musu, gu kū òdigō kún. Pita kú gwe kū Yuhanao kū Yamisio kū Anduruo kū Filipio kū Tomasio kū Batōlōmiuo kū Matiuo kū Alafeu né Yamisio kū Simō Kokarideo kū Yamisi né Yudasio. ¹⁴ N pínki n zīda kpà aduakēnaaa lēelē kū Mariama Yesu dao kū Yesu dakūnanō kū nōgbē kparanō.

¹⁵ Gōrō birea Pita fūte à zè Yesu ìba kū ò kà gbēnōn basuddo takanō té à pì: ¹⁶ Ma gbēnō, yā kū Dauda ò kū Luda Nini gbānao Yudasi kū à dò gbē kū ò Yesu kùnōne are yā musu, tilasime Luda yā pì papa. ¹⁷ Ó gbē dome yā a baka kú ó zī dīkīna gūn. ¹⁸ À zīte lù kū ògō kū à lè a vānikēnaa gūnwō. Gwen à bàkē à lēten, a nēsēē pūtā a nukāninō bōte pínki. ¹⁹ Yurusalemudenō pínki yā pìi mà, akū ò tó kpà gu pìine Akēledama kū n buri yāo. Tó pìi pìi gbēderi zīte. ²⁰ Ò a yā ò Zabura takada gūn ò pì:

A be gō bezī ūme,
gbēke sūngō kú a gūn doro.
Ò pì dō:
Gbē pānde gō a gēne ū.

21-22 A yā mé à tò gbē kū òdigō téwái gɔɔɔ kū ó kú lēlē kū Dikiri Yesuo zaa Yahaya gbēno da'itēkegɔɔa ari gɔɔɔ kū Luda a bò ó ténɔ, ò n gbē do bo agō de a vuna gan sēedade ū kūoo. 23 Akū ò gbēnon planɔ bò, Yusufu kū òdi pine Baasaba òdi pine do Yusutu kū Matiao. 24 Akū ò adua kè ò pì: Dikiri, n gbē sīnda pínki nēse dō. Gbēnon pla dínɔ té n gbē kū n bò mɔwεε, 25 de a bàka gō kú kū ókōno zīrinɔ zī dīkīna gūn yāi, zī kū Yudasi bòn à gèe gu kū kō sè kāao gūn. 26 Akū ò kàpaa kpà gbēnon pla pìnɔ yā musu. Akū líkpana Matia kū, akū ò a dà zīri gbēnon kuri awεεdonɔ té.

2

Luda Nini kipanaa

1 Kū Pentikosi dikpe gɔɔɔ kà, ò kú gu dokōna n pínki. 2 Kānto ò kīni mà bona ludambe lán zàga'īa gbāna bà, akū kpé kū ò vutena wā. 3 Ò pò è lán tēnenenɔ bà à fākōa à dīdi n baadia. 4 Akū Luda Nini kīpanīma n pínki, akū ò nà yākeburi'onaaa lākū Nini pì n gbá lé nà.

5 Yuda kenɔ kú Yurusalemu gwe, ludayāmari kū ò bò andunia būsū sīnda pínki gūnnɔ ū. 6 Kū ò n zuka pīi mà, ò kākarañyī dasidasi, akū ò bídi kè, kū ò mà òteni n gbē sīnda pínki buri yā o. 7 Yā pì n kū gbāna à bò n sare ò pì: Yā'orii pìnɔ bi Galilidenɔme n pínkiroo? 8 À kè dera o mà òteni ó baadi būsū yā oo? 9 Patianɔ kū Midianɔ kū Elamunɔn ó ū kū gbē kū ò kú Mesopotamianɔ kū Yudeao kū Kapadosiao kū Pōntuo kū Asiao 10 kū Firigiao kū Pamfiliao kū Misilao kū Libia būsū kū à kú Sireni sareo kū gbē kū ò bò Romunɔ. 11 Yudanɔ kū gbē kū ò n

donyĩ zé sènŋn ó ũ kũ Keretino kũ Larubunŋ, akũ óten ma òten Luda yābonsare kenanŋ o kũ ó baadi buriyānŋ. ¹² Yā pì ní kũ gbāna ò bídi kè, òten kŋ lala òten pi: Yā kpate takan gwee? ¹³ Gbēkenŋ sŋ òteni ní lalandi ke ò pì: Í mé à ní kũ.

Pita waazikena

¹⁴ Akũ Pita fùte à zè kũ a gbē kpara gbēnŋ kuri awɛdonŋ à yā ò gbāngbān à pì: Ákŋnŋ Yudanŋ kũ gbē kũ á kũ Yurusalemunŋ pínki, à sã kpá à tó mà yā pì oáre. ¹⁵ Í dí gbē pìnŋ kũ lákũ áten da nàro, zaakũ kŋnkŋ mŋ kēndon tera. ¹⁶ Yā kũ annabi Yoeli òon dí: ¹⁷ Luda pì:

Gŋrŋ kpedenŋ zĩ mani ma Nini pisi gbē sīnda pínkia, á négŋgbēnŋ kũ á nénŋgbēnŋ ni annabikēyā o, á kefennanŋ ni wégupu e, á mare zŋkŋnŋ ni nana o.

¹⁸ Gŋrŋ birenŋa mani ma Nini pisi ma z̀̀blerinŋa gŋgbēnŋ kũ nŋgbēnŋ ní pínki oni annabikēyā o.

¹⁹ Mani sèedanŋ ke musu, mani yābonsarenŋ ke andunia gũn, aru kũ téo kũ túsukpe síi lukuo nigŋ kún.

²⁰ Ifántē ni sira kũ, mŋvura ni tēra kũ lán aru bà ari Dikiri sugŋrŋ zŋkŋ gakuride gŋ gé ká,

²¹ gbē sīnda pínki kũ òdi Dikiri sísinŋ ni bo.

²² Isarailanŋ, à yā dí ma. Lákũ á dŋ á zīdane nà, Luda Yesu Nazera m̀̀áre a gbē ũ kũ daboyānŋ kũ yābonsarenŋ kũ sèeda kũ à kè a gāi á ténŋ. ²³ Luda zèo a pŋyenyīna kũ a dŋnaao gũn kũ ò a kpàáwa, akũ a tò kifirinŋ a pà lía ò a dè. ²⁴ Akũ Luda ga bàa

pòroa à a vù, zaakū à zé vī kū ga ni f̄s àḡs a kūnaro.

²⁵ Zaakū Dauda a yā ò à pì:

Madìḡs Dikiri e ma wén ḡoṛo sīnda pínki,

lákū à kú ma ɔplai nà

póke ni ma lukaro.

²⁶ Abire yāin ma p̄o òḡs nna,

ma n̄esegūn p̄u.

Ma t̄amaa vī kū ma m̄e niḡs kun,

²⁷ zaakū ĩni ma tó mira gūnlo,

ĩni we n gb̄e kū à kú adona yagi kūro.

²⁸ N ma da w̄endi z̄éa,

ma p̄onna niḡs pana n kīnaa.

²⁹ Ma gb̄en̄o, mani f̄s mà ó dizi káaku Dauda yā oáre

swáswa. Á gà ò a v̄i a mira kú w̄ete dín ari kū a

gb̄arao. ³⁰ A annabike gūn à d̄s kū Luda lé s̄awa

à pì, áni a burin̄o doke ká a kpatan. ³¹ Dauda ḡinake

à Arumasihu vuna gan è, akū à a yā ò à pì: Luda ni

a tó mira gūnlo, ani we a m̄e yagi kūro. ³² Yesu p̄iin

Luda a vù gan. A s̄edad̄en̄o ó ũ ó pínki. ³³ Vutena

Luda ɔplai à a Nini kū à a lé s̄ewere s̄i a Dea. Yā

kū áten e akūs̄s̄ áten ma tera de Luda Nini kū à

p̄isiwá ũme. ³⁴ Zaakū adi ke Dauda mé à f̄ute à ḡe

ludam̄ero, à pì:

Dikiri ò ma dikirine à vute a ɔplai

³⁵ ari àḡs a iberen̄o kene a t̄intin ũ.

³⁶ Isarailan̄o, àḡs d̄s s̄ans̄an kū Yesu kū a a pà líaan

Luda òte Dikiri ũ, Arumasihu ũ d̄o.

³⁷ Kū ò yā p̄i mà, à n̄ z̄s, akū ò Pita kū z̄iri

kparan̄o là ò pì: Gb̄en̄o, óni ke deraa? ³⁸ Akū Pita

p̄inne: Á baadi n̄ese lite à da'ite ke kū Yesu Kirisi

t̄so, á durunnan̄o ni k̄éawa áni Luda Nini sí gba ũ.

³⁹ Zaakū lé kū Luda s̄e p̄i de á pó ũme kū á n̄en̄o kū

gbē kū ò kú zǎnŋ, gbē kū Dikiri ó Luda ni n sísí pìnŋ ñ pínki. ⁴⁰ À yā pāndenŋ òñne dasi à nàkaramma à pì: À á zīda bo gbāragbē vāni dínŋ té. ⁴¹ Akū gbē kū ò a yā pìi sìnŋ da'ite kè. Zī birean ò kàra n té gbēnŋn wāa gēro. ⁴² Ò laakarīi dō zīrinŋ yādannenāaa kū kōgbēkenāao kū Dikiri pōblenāao kū aduakēnāao.

Yesudenŋ kunna kū kōo

⁴³ Zīrii pìnŋ ten sēeda kū yābonsarenŋ ke, akū vīna gbē sīnda pínki kū. ⁴⁴ Dikiri nāanikerinŋ pínki gā dokōnŋme. Pó kū ò vīnŋ gō ñ pínki pó ū. ⁴⁵ Tó ò ñ pó kū ò vīnŋ yā, òdi a ɔgŋ kpaatetekōne lākū baadi bōkōte de nā. ⁴⁶ Lākū gu dīgō dō nā òdīgō kō kakara Luda ɔnn, òdīgō pó ble kō bea kū pōnnao kū nēse mèn doo. ⁴⁷ Òdīgō Luda tó kpá, akūsō òdīgō nna kū baadi pínki. Dikiri dīgō gbē kū áteni n sura banŋ kara n té lākū gu dīgō dō nā.

3

Gōgbē ɛɛ werekōanaa

¹ Zīkea Pita kū Yuhanao gēe Luda ɔnn fānantē mō aakō aduakēgōrŋa. ² Gōgbē ke kú gwe ò a ì ɛɛ ūme. Lākū gu dīgō dō nā òdi a sé ò su ò a dīte Luda ɔnn gānu kū òdi pi Gānu Mana gūn. Gwen àdīgō bara ke gbē kū òten gē ɔn pìi gūnnŋa. ³ Kū à Pita kū Yuhanao è, òten su gē Luda ɔnn, akū à baraa kēmma. ⁴ Ò wé pèa, akū Pita pìne: Ñ ó gwa la. ⁵ Akū à wé pēmma àteni n gba dā. ⁶ Akū Pita pìne: Má ɔgŋ vīro, ama pó kū má vīn mani n gba. Kū Yesu Kirisi Nazera tóo ñ fute ñ taa o. ⁷ Akū Pita a kū a ɔplaa à a fūte a zè. Gwe gōnŋ a gbálanŋ kū a gèsewaanŋ gbāna kū. ⁸ À vī à zè,

akū à nà táa'onaaa. À gè kŭńwo Luda ɔnn àten táa o àten vĭvĭ àten Luda sáabu kpá. ⁹ Baadi pínki a è àten táa o àten Luda sáabu kpá, ¹⁰ akū ò a dǝ barakeri kŭ àdigǝ vute Luda ɔnn Gǎnu Manan ũ, akū yǎ kŭ à a lè n kŭ gbǎna à bò n sare.

Pita waazikena Luda ɔnn

¹¹ Lákū à na Pita kŭ Yuhanaoa nà gu kŭ òdi pi Sulemanu èdan, akū baadi pínki ten gè n kĭnaa, kŭ yǎ pìi bò n sare yǎi. ¹² Kŭ Pita gběno è, à pĭnne: Isarailano, bó yǎ mé à tò yǎ pìi bò á sare? Bó yǎ mé à tò á wé fĭwá le? Áten da ó zĭda gbǎna kesǝ ó lundayǎmana mé à tò gbě dí táa ò yá? ¹³ Ó dizi káakuno Ibrahĭ kŭ Isaakuo kŭ Yakubuo Luda gwenaa kpà a zĭkeri Yesua. Ákǝno sǝ a a kpà gbǎnadenɔa a bo a kpe Pilati kŭ à zè kŭ a gbarenaao are. ¹⁴ A bo Luda gbě mana kŭ à kú adona pì kpe, akū a wé kè Pilatia à gběderi gbareáre. ¹⁵ A Wěndikpammarii dè, akū Luda a vù bona gan. A sèedadenɔn ó ũ. ¹⁶ Yesunaanikena mé à tò gǝgbě kŭ á a dǝ áteni a gwa dí wèrekǝa Yesu tǝ gbǎna yǎi. Yesunaanikena mé à a gbà aafia á pínki wára. ¹⁷ Tera ma gběno, má dǝ kŭ ákǝno kŭ á gbǎnadenɔ yǎ pìi kè wésirakena gŭmme. ¹⁸ Luda dò annabinɔne are, akū ò gĭnake ò pì n pínki kŭ Arumasihu ni wétamma e, akŭsǝ à kè le. ¹⁹ Abire yǎi à nèse lite à are dɔ Ludaa, á durunnano ni kéáwa de à suáre kŭ nèsekpateanao ²⁰ à Yesu kŭ à gĭnake à a dĭteáre Arumasihu ũ pì zĭáwa. ²¹ Séde ágǝ kú musu gĭa ari gɔro kŭ Luda ni pǝ pínki keke à ke dufu, lákū à dà a annabinɔne nà ò ò zaa káaku. ²² Musa pì, Dikiri á Luda ni á gběke sé annabi ũ lán a bà. À yǎ kŭ ani oáre ma

pínki. ²³ Gbē kū adi annabii pì yā ma sōro, Luda ni ade bo á té à a demε. ²⁴ Annabi kū ò Luda yā òno pínki naana Samueli kīnaa goro díkīna baaruu kpà. ²⁵ Yā kū annabii pìno òo kū Luda bàka kū à kú kū á dizi káakunoo gō á pó ũ, lákū à ò Ibrahīne nà à pì áni arubarika da andunia buri pínkigu a buri gāi. ²⁶ Kū Luda a zīkeri pìi dìte, à a zīáwa káaku, de à arubarika daágu à á baadi kpε li a yāvānikenanone.

4

Yákpatekena kū Pitao kū Yuhanao

¹ Kū Pita kū Yuhanao ten yā o gbēnoε, sa'orino kū Luda kpé dogari gbē zōkōo kū Sadusinō gēnyī. ² N pō fē kū òten yā da gbēnoε yāi, òten gēno vuna Yesu gūn kpàkpa ke. ³ Akū ò n kū ò n dá kpésiran ari gu dō, zaakū gu gīnake à sī kò. ⁴ Ama gbē dasi kū ò n yā mànō Yesu náani kè ari n gōgbēno dasi kù à kà gbēnon dúbu sooro taka bà.

⁵ Kū gu dō, Yuda gbānadeno kū gbē zōkōo kū ludayādannerino kākara Yurusalemu. ⁶ Sa'oriki Anasa kú gwe kū Kayafao kū Yuhanao kū Alesandao kū gbē kū ò de sa'oriki pìi danε ũno n pínki. ⁷ Ò sù kū Pitao kū Yuhanao gbānade pìno are, akū ò n lá ò pì: Bó gbāna ke dí tón a abirekū kèoo? ⁸ Akū Luda Nini sù Pitaa à piñne: Gbānadeno kū gbē zōkōo, ⁹ lákū átēni ó lala gbāra nà yā mana kū o kè ερενε yāi, deran o kè à wèrekōa nà, ¹⁰ ákōno kū Isarailano pínki ágō dō kū gbē kū à zena á are dí aafiaa lè kū Yesu Kiriisi Nazera kū a a pà lía Luda a vù bona gan tóme. ¹¹ Lemε gbè kū ákōno kpéborino a pā kpài mé à gō kpé kusuru gbè mīde ũ.

¹² Gbē pānde ke kun kŭ ani gbē sura baro, zaakŭ andunia gŭn pínki Luda dí gbēke dite bisāsirinŋne à n̄ sura baro, séde àpii.

¹³ Kŭ ò Pita kŭ Yuhanao kùgbānakeŋnaa è, akŭsŏ ò dŏ kŭ talaka wésiradenŋme n̄ ũ, à bò n̄ sarε, akŭ ò dŏ sà kŭ ò gīnake ò kú kŭ Yesuome yā. ¹⁴ Lákŭ ò gbē kŭ à werekŏanaa pii è ze nà n̄ sarε, odi fŏ ò yāke ò doro. ¹⁵ Ò pínne ò botε, akŭ ò yā gògŏ ¹⁶ ò pì: Óni ke dera kŭ gbē pìnŋoo? Zaakŭ Yurusalemudenŋn dŏ pínki kŭ ò daboyā zŏkŏ kè, óni fŏ ò gíiro. ¹⁷ De yā pì sún dagula de adilaro, ò kpàkēnyī pāsīpāsī de òsun yā ò gbēkene kŭ tó pìio doro. ¹⁸ Akŭ ò n̄ sísi ò yā diteŋne òsun yā ò kesŏ ò yā daŋne kŭ Yesu tóoro sānsān. ¹⁹ Akŭ Pita kŭ Yuhanao wèníma ò pì: À gwa á zīdane. Á yān óni ma yá, ke Luda pŏ? A kpate mé à mana Ludaneε? ²⁰ Zaakŭ óni fŏ ò gí ò yā kŭ ò mà akŭsŏ ò è oiro. ²¹ Gbānade pìnŋ èra ò vīna dàdaŋyī, akŭ ò n̄ gbáre. Odi wétāmma zé lero, zaakŭ baadi pínki ten Luda sáabu kpá yā kŭ à kèε pì yái. ²² Gbē kŭ ò werekŏana daboyā bire kèneε pì zī kŭ de wè buplala.

Yesudenŋ kùgbāna wékeŋnaa

²³ Kŭ ò n̄ gbáre, akŭ ò tà n̄ gbēnŋ kīnaa, ò ònne lákŭ sa'orikinŋ kŭ gbē zŏkŏnŋ ònne nà. ²⁴ Kŭ ò mà, ò ó gbāna dŏ Ludaa læε ò pì: Dikiri, mŏkŏn mé n̄ musu kè kŭ zīteo kŭ ísiraο kŭ pŏ kŭ ò kú n̄ gŭnnŋ pínki. ²⁵ N dà n̄ zīkeri ó dizi Daudane kŭ n̄ Nini gbānao, akŭ à pì:

Bŏ yā mé à tò burinŋ ten zuka káa?

À kè dera òten lé pā kpákŭsŭu?

²⁶ Andunia kínanŋ ten zī soru ke,

kpatablerinƆ ten kakara Dikirii

kū Kína kū à kàao.

²⁷ Yāpuramε, HerƆdu kū PƆntiu Pilatio kàkara wēte dí gūn kū IsarailanƆ kū buri pāndenƆ n zīkeri kū à kú adona Yesu kū n kà kína ũ pīii. ²⁸ Ò kè lákū n gīnake n zeo nà n gbāna kū n poyenyīnaaooa.

²⁹ Tera sà Dikiri, n yā pāsī kū ò ò ma gwe. ÓkōnƆ n zòblerinƆ, n ó gba lé ò n yā o kū kùgbānao manamana. ³⁰ NƆ dawá de ò gbēnƆ werekōa ò daboyānƆ kū yābonsarenƆ ke kū n zīkeri kū à kú adona Yesu tso. ³¹ Kū ò adua kè ò làka, gu kū ò kōkakaranan yīgāyīgā, Luda Nini sūmma n pínki, akū ò gèe òten Luda yā oñne kū kùgbānao.

YesudenƆ nèsedokōnƆkena kū kōo

³² Yesu nāanikerinƆ laasun dokōnƆ vī kū lédokōnƆ. N gbēke di pi a pƆ kū á vīnƆ bi a pómε adoro. N pƆ pínki bi n pínki pómε. ³³ Luda zīrinƆ ten Dikiri Yesu vuna gan yā o gbēnƆne kū gbāna zōkōo. Ò Luda gbēke zōkō lè n pínki. ³⁴ Póke dí kīa n gbēkearo, zaakū gbē kū ò bú ke kpé vīnƆ di yīa ò su kū a ogo ³⁵ ò kpá zīrinƆa, de ò kpá baadia lákū à a bókote de nà. ³⁶ Levi buri Yusufu kū à bò Sipiru būsun kú n té. Luda zīrinƆ tó kpàne Baanaba. Tó pī pī Laakarikipaterii. ³⁷ À bú kū à vī yīa, akū à sù à a ogo kpà zīrinƆa.

5

Anania kū Safirao

¹ Gōgbē kū òdi pine Anania kun do kū a nanƆ Safirao. A zīte yīa ² à a ogo fīnti bò kū a nanƆ dōnaao, akū à gèe à a kpara kpà zīrinƆa. ³ Akū Pita pine:

Anania, b́oyāi n tò Setan dònne arε le séε? N n zĭte ɔɔɔ fĭnti bò, akū n éke tò Luda Ninine. ⁴ Gɔɔ kū nídi zĭte pì yáaro, n pónloo? Kū n yia s̄s, lákū n̄ yei nà ĩni ke kū a ɔɔɔoro? À kè dera n yā bire kena laasun lèε? Adi ke bisāsirin n éke tònɛro, Ludan n tònɛ. ⁵ Kū Anania yā pìi mà, à lète à gà. Akū vĭna gbē kū ò yā pìi màno kù manamana. ⁶ Kefennano gē ò biza dàala, akū ò a sè ò gèε ò a vĭ.

⁷ Kū à kà lán awa aakō bà, yāke manaa sari a nanao sù à gē. ⁸ Akū Pita a là à pì: N̄ omene, a zĭte pìi yia lán dí bàn yá? À wèa à pì: Ee, lemε. ⁹ Akū Pita pìne: Bó yā mé à tò a Luda Nini lè a gwàa? Gbē kū ò n zā vĭnon kú kpéleleε, oni n sé ò bo künwo se. ¹⁰ Gwe ḡnon à lète a arε à gà. Kū kefennano gē, ò è à gà, akū ò a sè ò gèε ò a vĭ a zā sarε. ¹¹ Akū vĭna s̄osi gbēno kù manamana n̄ pínki kū gbē kū ò yā pìi màno n̄ pínki.

Daboyāno kū yābonsarenō

¹² Luda zĭrinō ten daboyā kū yābonsarenō ke dasi gbēno té. Yesu náanikerino dì kōkakarana ke leleε Sulemanu èdan n̄ pínki. ¹³ Gbē pāndenō dì we ò nām̄maro, ama gbē sĭnda pínki dì n̄ tó nna sí, ¹⁴ ama gbē dasi kū òten Dikiri Yesu náani kenō, gōgbēno kū nogbēno n̄ pínki, òdigō kara n̄ té. ¹⁵ Akū ò gyārenō s̄ete kū wútebōno kū gyāresebōno ò n̄ káte zén, de tó Pita ten ḡete, a nini le à da n̄ gbēkenōla yāi. ¹⁶ Pari bò w̄ete kū ò kú Yurusalemu sarenōn ò sù kū gyārenō kū gbē kū t̄anano ten wari dóm̄mano, akū ò wèrekōa n̄ pínki.

Wétamma mōna zĭrinōne

17 Akū sa'oriki kū Sadusi gā gbē kū ò de a gbē ūnŋ fùte ò nèsεgōbaa kpà kūńwo. 18 Ò zīrinŋ kūkū ò n ká kpésiran, 19 akū Dikiri malaika sù à kpé pì zé wèñne gwāani à n bóte à pì: 20 À gé àgō kú Luda ŋn, à wèndi dufu pì yā o baadi pínkinε. 21 Zīrinŋ yā pìi mà, akū ò gèε Luda ŋn kŋnkŋkŋkŋ òten yā dañne.

Kū sa'oriki kū a gbēnŋ fùte, ò Isaraila gbānadenŋ kū n gbē zōkōnŋ kākara, akū ò dogarinŋ zī ò gé zīrinŋ bōte kpésiran ò su kūńwo. 22 Kū dogari pìnŋ kà gwe, odi n le kpénlo. Akū ò èra ò tà ò pìinne: 23 Kū o ka kpé pì kīnaa, o lè gbànŋn tatana gíngin a dākpārinŋn kú kpélelea, ama kū o wè, ódi gbēke lenlo. 24 Kū Luda ŋn dākpārinŋ gbē zōkō kú sa'orikinŋ yā pìi mà, ò bídi kè lán yā pì de nà. 25 Akū gbēke sù à pìinne: À ma! Gbē kū a n ká kpésira gūnnŋn kú Luda ŋn òten yā dañne. 26 Akū Luda ŋn dākpārinŋ kū n gbē zōkōŋŋ gèε ò n kūkū ò sù kūńwo yākete sari, zaakū òten vīna ke gbēnŋne, de òsun n pápa kū gbèero yāi.

27 Kū ò sù kūńwo, ò n zé gbānadenŋ are, akū sa'oriki n lala yāi à pì: 28 O giáre sānsān à yā dañne kū tó pìio, akū a tò yā pì kpé àten da Yurusalemula pínki, akūsō á ye à gbē pì ga yā diwa yá? 29 Akū Pita kū zīri kparanŋ wèmmā ò pì: Luda yā mé à kù ò ma de bisāsiri póla. 30 Ó dizinŋ Luda mé à Yesu kū a a lòko lía a dè pìi vù. 31 Luda a sè à vùte a ŋplai Kínane Surabari ū, de à Isarailanŋ gba zé ò nèsε lite à n durunnanŋ kēm̄ma. 32 Yā pìnŋ sèedadenŋn ó ū, ókōnŋ kú Luda Nini kū Luda dī kpá gbē kū òdi a yā manŋaao.

33 Kū ò yā pìi mà, n pŋ fè manamana, akū ò ye ò n dedε. 34 Farisi kū òdi pine Gamalieli kú n té.

Ludayādanneriime, gbē sīnda pínki dì a tó nna sí. À fùte à zè à pì ò bo kù gbē pìnɔ gĩa. ³⁵ Akù à pìñne: Isarailanɔ, à laakari ke yā kù á ye à ke gbē pìnɔnea. ³⁶ Adi gì kero kù Tuda fùte àteni a zīda dite a ka. Ò tēi lán gbēnɔn wàa pla bà. Kù ò a dè, akù a ìbanɔ fàkɔa, akù yā làka. ³⁷ A gbera Galili gbē Yudasi fùte gbēnɔ narogɔɔa à gbēnɔ gàte à nàawa dasi. À gà se, akù a ìbanɔ fàkɔa n pínki. ³⁸ Maten oáre tera, àsun gbē pìnɔ yā daro, à n tó. Tó n pɔyeina kù n yākenanɔ bò bisāsiri kīnaame, ani mì de. ³⁹ Tó à bò Luda kīnaame sɔ, áni fɔ à kpáñero. À laakari ke zìkana kù Ludaoi. ⁴⁰ Ò a yā mà, akù ò zìrinɔ sìsi ò n gbē. Ò gíñne ò yā o kù Yesu tóo, akù ò n gbáre.

⁴¹ Zìrinɔ bò gbānadenɔ kīnaa kù pɔnnao, zaakù ò è ò kà kù ò wé'i dañma Yesu tó yāi. ⁴² Lákù gu digɔ dɔ nà òdigɔ yā dañne Luda ɔnn kù n benɔo, òdigɔ Yesu baaru nna kpáñne kámmabonaa sari, òdi pi àkūme Arumasihu ũ.

6

Kpanyĩri gbēnɔn supplanɔ ditena

¹ Gɔɔ birea kù Yesu ìbanɔ ten kara, n Girikiyāmarinɔ ten yākete ká n Eberuyāmarinɔ ò pì, tó òten pòble kpaate lákù gu digɔ dɔ nà, òdi pā kpá n gyaanɔnɔime. ² Akù zìri gbēnɔn kuri awɛɛplanɔ Yesudenɔ sìsi n pínki ò pì: À zé vī ò pā kpá Luda yāi ò laakari dɔ pòble kpaatenaaro. ³ À gōgbēnɔ bo á té gbēnɔn suppla, gbē mana kù ɔndɔ kù Luda Ninio pèkeremmanɔ, de ò n dite zī pì gbē zōkɔn ũ, ⁴ óni laakari dɔ aduakenaana kù Luda yā'ónnenaao. ⁵ Yā pì kàngu n pínki, akù ò

Sitivĩ kũ Luda Nini kũ ludanaanikenaao pèkεεaa sè kũ Filipio kũ Porokoruo kũ Nikanŋo kũ Timŋo kũ Pamenaŋo kũ Antioŋku gbē Nikola kũ à Yudanŋo donyĩε sè yāo. ⁶ Ò gèε kũńwo zĩrinŋo kĩnaa, akũ ò adua kèńne ò ɔ nàńma.

⁷ Luda yā ten dagula, Yesu ìbanŋo ten kara Yurusalemu manamana, akũ sa'orinŋo Yesu yā sì dasi-dasi.

Sitivĩ kũnaa

⁸ Luda arubarika kũ gbānao pèkεε Sitivĩa, akũ àten daboyā kũ yābonsarenŋo ke gbēnŋo té. ⁹ Aduakεkpe ke kun kũ òdi pi zĩdadennŋo aduakεkpe. Nĩ gbēkenŋo bò Sireni kũ Alesandariaŋo kũ Silisia bũsuo kũ Asia bũsuo. Akũ ò ìberεε sè kũ Sitivĩŋo ò lékpakŋa kè kāao. ¹⁰ Ama odi a f̄ro ŋndŋ kũ Luda Nini a gbà yāi. ¹¹ Ò té kà gbēnŋon, akũ gbē pinnŋo pì: O mà à bò Musa kũ Ludao yā kpe. ¹² Ò Yudanŋo kũ nĩ gbē zŋkŋnŋo kũ ludayādannerinŋo laakarĩi fũte, akũ ò gèε ò Sitivĩ kũ, ò gèε kāao nĩ gbānadennŋo kĩnaa. ¹³ Akũ ò sù kũ sèedade ékenŋo ò pì: Gbē dí mé àdigŋ Luda kpé kũ a dokao vāni bo lakanaa sari. ¹⁴ Zaakũ o mà à pì Yesu Nazera ni kpé pì kakate à ó futεokarayā kũ Musa dāwεε lite sé. ¹⁵ Akũ gbānade kũ ò vutena gwennŋo wé pè Sitivĩa nĩ pínki, ò è a ān de lán malaika ānn bà.

7

Sitivĩ yā'ona gbānadenŋε

¹ Akũ sa'oriki Sitivĩ là à pì: N yā pinnŋo ò yāpuran yā? ² Akũ à pì: Ma gbēnŋo kũ ma dennŋo, à ma! Luda Gakuride bò à sù ó dizi káaku Ibrahĩa gŋrŋo kũ à kú Mesopotamia bũsun, zaade à kpé à gé vute Arana.

³ À pìne: N̄ bo n b̀usun n dan̄n̄o t́e n̄ tá b̀usu k̀u mani m̄n̄nen. ⁴ Ak̀u à b̀o Kaladia b̀usuu p̀i g̀un à g̀e à v̀ute Arana. A de ga gb̄era Luda s̀u k̄ao b̀usu k̀u á kun tera dí p̀in. ⁵ Luda dí b̀usuu p̀i z̀ite ke kp̄aa bee g̀ēe doro, ama à a lé s̀ene à p̀i ani g̀õ a p̀ó ũ k̀u a burin̄o. Ḡr̄o b̄irea s̄õ Ibrah̄ĩ né v̄iro. ⁶ Luda p̀ine lán dí bà: N burin̄o ni nib̄o ble b̀usu p̄anden. Gwen oni z̀ò blen, oni wé t̄ám̄ma ari w̄è w̄aa pla. ⁷ Luda p̀i áni wari d̄o buri k̀u oni z̀ò bleñnen̄o, Ibrah̄ĩ buri p̀in̄o ni b̄ote ò su ò donyĩ keare gu dí p̀in. ⁸ Ak̀u Luda t̀òz̄ȳa dà Ibrah̄ĩne a bàka kunna k̄ao s̀eda ũ. K̀u à Isaaku ì, à t̀ò z̀one a ḡr̄o s̄oraak̄õde z̄ĩ. Len Isaaku k̀e Yakubune le d̄o, ak̀u Yakubu k̀e ó dizi k̄aku gb̄en̄on kuri aw̄eplan̄one le se d̄o. ⁹ Ak̀u ó dizi k̄aku p̀in̄o n̄ēeḡõbaa kp̄a k̀u n̄ gb̄endo Yusufuo, ò a ȳia ò tà k̄ao Misila. Luda k̀u k̄ao, ¹⁰ à a b̀o a wari s̄inda p̀inki g̀un. Luda Yusufu p̀i gb̄a ònd̄õ à tò à nna k̀u Misila k̄ina Firi'aunao, ak̀u à a d̄ite Misila b̀usu gb̄e z̀õk̄õ ũ k̀u a be ònnwo. ¹¹ Ak̀u n̄aa k̄a Misila k̀u Kanaan̄o b̀usuuo p̀inki. Wari k̀e z̀õk̄õ, ó dizi p̀in̄o dí p̀oke le ò bl̄ero. ¹² K̀u Yakubu mà p̀oblewe k̀u Misila, à ó dizi p̀in̄o z̀i gwe. N̄ gena k̄akuden gwe. ¹³ A g̀en pladen Yusufu a z̄ida mò a v̄inin̄one, ak̀u Firi'auna Yusufu dan̄n̄o d̄õ. ¹⁴ Ak̀u Yusufu gb̄e z̀i a de Yakubua à mó k̀u a dan̄n̄o n̄ p̀inki. N̄ p̀inki gb̄en̄on baaak̄õ akuri aw̄ēs̄orome. ¹⁵ Ak̀u Yakubu g̀ēe Misila. Gwen à ḡan k̀u ó dizi p̀in̄o n̄ p̀inki. ¹⁶ Ò s̀u k̀u n̄ g̀en̄o Sekemu, ak̀u ò n̄ v̄i gb̄ewe k̀u Ibrah̄ĩ lù mira ũ g̀un Am̄o n̄en̄o à f̄inaa b̀ónne k̀u andurufuo.

¹⁷ K̀u lé k̀u Luda s̀e Ibrah̄ĩne ḡr̄o ye à k̄a, ó buri

dasi kũ à kàra Misila manamana. ¹⁸ Akũ kína dufu kũ à Yusufu dōro kpata blè Misila. ¹⁹ À pāsī kũ ó burio à wé tã ó dizinɔa, à tò ò ní nénɔ kòte ò gàga. ²⁰ Gɔɔ birean ò Musa ì a àlesi mana. Ò a gwà a de bea mɔ aakōme. ²¹ Kũ ò a zùkũna, akũ Firi'auna nénɔgbē a sè a a gwà a zīda né ũ. ²² Ò Misilanɔ ɔndɔ dà Musane pínki, à gò gbē zōkō ũ yá'ona kũ yākenaao gūn.

²³ Kũ à kà wè bupla, à dà a nèseε gūn à gé a Isaraila dakenɔ gwa. ²⁴ Kũ à è Misila gbē ten wari dɔ a gbē mèn doa, akũ à yā sì a gbēne à fīna bòa à a dè. ²⁵ Kũ Luda ye à a gbēnɔ sura ba a gāi, àten da ò dōme, ama ò dōro. ²⁶ Kũ gu dɔ, Isaraila gbēnɔn planɔ ten fiti ke, akũ a sù à ní kpaate à kúte kénne à pì: Ma gbēnɔ, à kè dera àten wari dɔkōa átēneε? ²⁷ Akũ gbē kũ àten wari dɔ a gbēndoa ɔ sò Musai à pì: Dí mé à n ke kína yāgōgōri ũwεεε? ²⁸ N̄ ye ò ma de lākũ n Misila gbē dè nà gīan yá? ²⁹ Kũ Musa yā pìi mà, à bàa lè à tà Midia busun. Gwen à négōgbēnɔ òn gbēnɔn pla.

³⁰ Wè bupla gberan malaika bò à sùà gbárannan Sinai kpi sare tariankpā té gūn. ³¹ Kũ Musa daboyā bire è, à bò a sare. Kũ à nài à gwa, à Dikiri kòtoo mà à pì: ³² Makūme n dizinɔ Ibrahimĩ kũ Isaakuo kũ Yakubuo Luda ũ. Vīna Musa kũ àten lukaluka, adi fɔ à wé sè à gwàro. ³³ Akũ Dikiri pìne: N̄ n kyate bobo, zaakũ gu kũ ní zen kú adoname. ³⁴ Ma wétamma kũ òten mɔ ma gbē kũ ò kú Misilanone è sānsān ma ní ndanaa mà, akũ ma su mà ní sura ba. Mani n zī Misila sà. ³⁵ Musa kũ ò gīne yā ò pì dí mé à a kè kína yāgōgōri ũíne pìin Luda yā òne malaika

kū à bò à sùà tariankpā gūn gāi, à a zì kína kū ani ní gbarε ũ. ³⁶ Àkū mé à bò kūńwo à yābonsarεnŋ kū daboyānŋ kè Misila kū Isira Tērao kū gbáranna gūnwo wè bupla. ³⁷ Musa pì mé à pì Isarailanŋε, Luda ni ní gbēke sé annabi ũ lán a bà. ³⁸ Musa pì kú kū gbē kū ò kakarana pìnŋo gbárannan, à kú gwe kū ó dizinŋ kū malaika kū à yā òne Sinai kpi musuo. Àkū mé à yā wèndidenŋ sì à kpáwá.

³⁹ Ó dizinŋ dí a yā maro, akū ò gii ní laasun èra à tà Misila. ⁴⁰ Ò pì Harunanε: Ñ tāna kenŋ κεwεε ò dowεε arε, zaakū Musa kū à ó bóte Misila, ó dō yā kū à a lèro. ⁴¹ Gŋrŋ birean ò tāna pì lán zūsane bŋrŋŋ bà, akū ò sa òa ò dikpe kè pó kū ò kè ní zīdane pì yā musu. ⁴² Akū Luda kpe líńne à tò ò donyī kè ludambe pŋnŋε lákū ò kè annabinŋ takada gūn nà ò pì:

Isarailanŋ, adi ke makū a sa òma gbárannan wè buplaro.

⁴³ Tāna Mŋlεki bizakutan á sεna kū susunε tāna Refā kū a zεo takao. Dikiri kū a pì a donyī kèńnenŋ yāin mani tó ò tá kǎáo Babilŋnu dire kpa.

⁴⁴ Ó dizinŋ Luda bàka kunna kūńwo kuta vī gbárannan. Luda a taka mò Musanε, akū ò kè lákū Luda òne nà. ⁴⁵ Kuta pìi gŋ Yŋsuanε kū ó dizinŋ, akū ò sù ò buri kū Luda pèńmańnenŋ būsuu sīmma. Kuta pì kú gwe ari Dauda gŋrŋa. ⁴⁶ Dauda pì nna kū Ludao, akū à wé kèa de à le à kpé bo Yakubu Ludanε. ⁴⁷ Sulemanu mé à kpé pìi bŋne. ⁴⁸ Ama Luda Musude dīgŋ kú kpé kū bisāsirinŋ bòo gūnlo, lákū annabii ò nà:

⁴⁹ Dikiri pì:

Musu bi ma kĭblegbaame,
 zĭte bi ma tĭntimme.
 Kp  kplate takan  ni bom   ?
 M kpan ma kipaki kunn?

⁵⁰ Mak  m  ma p  sĭnda pĭnki k roo?

⁵¹ Luday darisarin n    !   n se vĭro!   s  gb name! Adig  gĭ Luda Ninii adig  ke l n   dizin  b . ⁵² Annabi kpaten   dizin  gĭ w  t aii?   gb  k    gĭnake   Gb  Mana suna y   o pin  d de. Ade pin a bo a kpe a a d  s . ⁵³ A doka k  malaikan  s oo sĭ, ama  di zĭ ke a y aro.

Sitivĭ papana k  gb eo

⁵⁴ K    y  pii m ,   p  f i   saka s i. ⁵⁵ Ak  Luda Nini didi Sitivĭa   w  p  ludambea, ak    Luda gakuri   k  Yesuo zena a  plai. ⁵⁶ Ak    pi:   ma! Ma ludambe   w na, Bis siri N  zena Luda  plai. ⁵⁷ Ak      t ta   s a   wiki gb na l , ak    k sia l el el el . ⁵⁸   a g te   b  k ao w te kpe, ak   teni a p pa k  gb eo de   a de.     uta z k n  b    k te kefenna k   di pine Solu sare. ⁵⁹ K   ten Sitivĭ p pa k  gb eo l ,   adua k    pi: Dikiri Yesu,   ma nini sĭ. ⁶⁰ Ak    k te   wiki gb na l    pi: Dikiri,  sun   durunna dĭkĭna daro. Y  bire onaa gberan   g .

8

¹ Solu k  gb  k    Sitivĭ d n  kpe.

Solu w t mma m na Yesuden ne

Zĭ birean   n  w t na s si gb  k    k  Yurusalemun a manamana. Zĭrin  baasi   f k a   pĭnki Yudea k  Samaria b sun  g n. ² Luday mari ken  Sitivĭ vĭ   a g   o d  k  wiki gb nao. ³ Ak  Solu

kokari kè kũ sɔsi gbēnɔ kakatenaao. Àdigõ gē ɔn kũ ɔnnwo àgõ gõgbēnɔ kũ nɔgbēnɔ kũkũ àgõ n̄ gáte à gé à n̄ ká kpésiran.

Baarunnakpana Samaria b̄usun

⁴Gbē kũ ò fàkɔanɔ gèε ò Yesu baaruu kpà gu s̄inda pínkin. ⁵Filipi gèε Samaria b̄usu wēte ken, akũ à Arumasihu waazi kèñne. ⁶Kũ gbēnɔ Filipi yā mà, akũs̄ ò daboyā kũ à kènɔ è, ò laakarii d̄ò yā kũ àten oa kũ n̄ε mèn doo. ⁷Zaakũ gbē kũ n̄ t̄ananɔ gòm̄ma kũ wiki gb̄anaonɔn dasi, akũs̄ k̄nɔdenɔ kũ εrenɔ wèrek̄sa dasi. ⁸Akũ ò p̄onna kè manamana wēte p̄i ḡũn.

⁹Gõgbē ke kú gwe zaa z̄i òdi pinε Simɔ. Àdigõ daboyā ke à b̄ò Samariadenɔ sare, akũ à a z̄ida d̄ite gbē bèεrede ũ. ¹⁰Né f̄iti gbē z̄k̄s̄ p̄inki d̄i laakari d̄ò a yā ò pi: Gbē p̄i bi gbē kũ òdi pinε Luda gb̄ana z̄k̄demε. ¹¹Daboyā kũ àdigõ ke n̄ té zaa ḡikena n̄ kũ gb̄ana. ¹²Ama kũ ò kpata kũ à b̄ò Luda k̄inaa baaru kũ Filipi kp̄añne kũ Yesu Kirisi t̄oo mà, ò s̄i, akũ ò da'ite kè gõgbēnɔ kũ nɔgbēnɔ n̄ p̄inki. ¹³Bee Simɔ yā p̄i s̄i à da'ite kè, akũ à nà Filipia. Kũ à daboyā kũ gb̄ana yā z̄k̄s̄ kũ Filipi ten kenɔ è, yā p̄inɔ b̄ò a sare.

¹⁴Kũ z̄irinɔ mà zaa Yurusaleḡmu Samariadenɔ Luda yā s̄i, ò Pita kũ Yuhanao z̄im̄ma. ¹⁵Kũ ò kà gwe, ò adua kèñne de ò Luda Nini le yāi. ¹⁶Ò n̄ da'ite kè yā kũ Dikiri Yesu t̄oo, ama Luda Nini dí didi n̄ gbēkearo. ¹⁷Kũ ò ɔ n̄am̄ma, akũ ò Luda Nini lè sà. ¹⁸Kũ Simɔ è ò Luda Nini è kũ z̄irinɔ ɔnammanaao, akũ à s̄un̄ne kũ ɔgɔo ¹⁹à pi: À ma gba gb̄ana p̄i se, de gbē kũ ma ɔ n̄a ni Luda Nini le.

²⁰ Akū Pita pìne: N ɔgɔ kakate kúnwo, zaakū nten da ĩni Luda gba lú kú ɔgɔome. ²¹ N ɔ kú zĩ pìi gūnlo, n baka kú a gūnlo, zaakū n nèse mana Ludanero.

²² N̄ kpe li n yā vāni pìine n̄ adua ke Dikiria, ke ani sùru ke kúnwo kú n laasun bire takao gwεε?

²³ Zaakū ma è kú sεwe zĩni kú n gūn, durunna bàa kànne. ²⁴ Akū Simɔ pì: À adua kemene Dikiria de yā kú a ò ke sún ma lero yāi.

²⁵ Kū Pita kú Yuhanao Dikiri sèedaa kè ò a yā dàñne, akū ò èra òten tá Yurusalemu, òten baaru nna kpá Samaria lakutunɔ gūn dasidasi.

Filipi kú Etiopia gbānade keo

²⁶ Dikiri malaika yā ò Filipine à pì: N̄ fute n̄ gé gèɔmidoki kpa. N̄ zé kú à bò Yurusalemu à gèe Gaza sé, zé kú à bòte gbárannan. ²⁷ Akū à dà zén. Etiopia gbēke té zé pìn. Etiopia būsu saraunia kú òdi pìne Kandase begwariime, a aruzeke dākpārino gbē zōkōome. À sù à donyĩ kè Yurusalemu, ²⁸ akū à èra àten tá à vutena a sōgo gūn, àten annabi Isaya takada kyó ke. ²⁹ Akū Luda Nini pì Filipine: N̄ gé n̄ na sōgo direi. ³⁰ Akū Filipi bàa lè à gèe. À mà àten annabi Isaya takada kyó ke, akū à a là à pì: N̄ kyó kú nten ke bokote dō yá? ³¹ À wèa à pì: Tó gbēke dí a bokotemenero, mani fō mà a dōro dō yá? Akū à Filipi sìsì à gè à vùte a sare. ³² Yā kú àteni a kyó ke pìin dí: Lán sã kú òten gé a kùtu kpá bà, lán sãne bōro kú òteni a kã kē bà, à yĩte kpēn adi lé wēkōaro.

³³ Ò wé'i dàa, odi yākpate ke kãao a zéaro. Dí mé ani fō à a goro bire yā oo?

Zaakū ò a wèndii bò andunia gūn.

³⁴ Akū gōgbē pì pì Filipinε: N̄ omεne, dí musun annabi yā bire òo? A zīdan yā ke gbē pāndeme?

³⁵ Naana Luda yā pīia Filipi Yesu baaru nna kpàne.

³⁶ Kū òten gé are, ò kà í ke kīnaa, akū gōgbē pì pì: N̄ í gwa la. Bó mé ani kpámene mà da'ite keε? ³⁷ Akū Filipi pīne: Tó n yā pì s̄i kū nèse mèn doo, ĩni f̄o. À wèa à pì: Ma s̄i kū Yesu Kirisi bi Luda Néme. ³⁸ Akū à pì ò gó ze. Akū n̄ pla n̄ pínki ò k̄ipa ò ḡè ín. Akū à a da'ite kè. ³⁹ Kū ò bikù bara, akū Dikiri Nini Filipi kpàgui, gōgbē pì dí a e doro, akū p̄onna gūn à dà zéla. ⁴⁰ Filipi a zīda è ze Azotu, akū à ḡè à Yesu baaru nna kpà w̄ete kū w̄eteo ari à ḡè à k̄ao Sizaria.

9

Yesu bo à suna Solua (Zīr 22:6-16, 26:12-18)

¹ Ḡoro birea s̄o Solu ten p̄o bo a yīn, àten yā p̄as̄i o Dikiri ìban̄o dedena yā musu. À ḡèe sa'oriki kīnaa, ² à gbèkaa à lá kē Damasuku aduakεkp̄eden̄ne à kpáawa, de tó à zé pì den̄o lè gwe, gōgbēn̄o kū n̄gbēn̄o n̄ pínki, ani n̄ kūkū à su kūn̄wo Yurusalemu. ³ Kū à dà zén, àten gé à kà k̄ani kū Damasukuo, akū k̄anto gupura bò ludambe à dàmalà. ⁴ À bò à lète, akū à kòtoo mà à pīne: Solu, Solu, bó mé à tò nten wé t̄amaa? ⁵ Akū à pì: Díme n̄ uu, Dikiri? Akū à wèa à pì: Makūme Yesu kū nten wé t̄aa ū. ⁶ N̄ fute n̄ ḡe w̄ete gūn, oni onne yā kū ĩni ke. ⁷ Gbē kū òten gé k̄aon̄o ḡò s̄aii. Ò kòtoo pì mà, ama odi gbēke ero. ⁸ Kū Solu fùte, à a wé w̄è, akū adi gu ero.

Akū ò a kù a ɔa ò gèε kāao Damasuku. ⁹ À kè gɔɔ aakɔ gu'ena sari, adi pɔ blero adi í miro.

¹⁰ Yesude ke kú Damasuku kù òdi pinε Anania. Dikiri yā òne wégupu'ena gūn à pì: Anania. Akū à wèa à pì: Makūn dí, Dikiri. ¹¹ Akū Dikiri pinε: Ñ fute ñ da zé kù òdi pi Súsun ari Yudasí be ɔnn ñ Taasu gbē kù òdi pinε Solu gbeka. Àten adua ke gwe. ¹² Wégupu'ena gūn à n e, n su n ɔ nàa de à gu e. ¹³ Akū Anania pinε: Dikiri, ma mà ò gbē pì yā ò dasi, lākū à yā vāni kè n gbē kù ò kú Yurusalemunɔne nà. ¹⁴ Sa'orikinɔ a gbà zé à gbē kù òteni n sísi lanɔ kūkū. Abire yāin à sù. ¹⁵ Akū Dikiri pinε: Ñ gé, zaakū ma gbē pì sè à gé ma tó bo buri pādenɔne kù n kínanɔ kù Isarailanɔome. ¹⁶ Lākū ani wétamma le ma tó yāi nà mani mɔne. ¹⁷ Akū Anania bò à gèε à gè ɔn pìn, à ɔ nà Solua à pì: Solu ma gbē, Dikiri Yesu kù à bò à sùmma zén gɔɔ kù nten su la, àkū mé à ma zī de ñ gu e Luda Nini summa yāi. ¹⁸ Gwe gɔnɔ pɔ bôte a wén lán kpòtekeε bà ò lète, akū à gu è. Akū à fùte à da'ite kè. ¹⁹ Kù à pɔ blè, à gbāna kù.

Solu waazikena zaa Damasuku

Solu gɔɔ pla kè kù Damasuku Yesudenɔ, ²⁰ akū à nà Yesu yā waazikenaaa gɔnɔ Yudanɔ aduakekpɛnɔ gūn, à pì Yesu bi Luda Némε. ²¹ Yā pì bò gbē kù ò mánɔ sare ò pì: Gbē bire mé adi gbē pì sísirinɔ ásarú ke Yurusalemuroo? Àkū mé adi su la à n kūkū à tá kúnwo sa'orikinɔ kīnaro? ²² Solu sɔ, a gbāna dīgɔ kara, akū a yā Yuda kù ò kú Damasukunɔ fù à bìriañne kù Yesu bi Arumasihumε.

23 Gɔɔ pla gbera Yudano lédokɔno kei ò a de,
 24 akū à n̄ lékpakūsūnaai p̄i mà. Òten w̄ete
 b̄inilenɔ dākpā fānantē kū gwāanio de ò a de yāi.
 25 Gwāanin Solu gbēno a dà t̄ankon ò a gbàre kū
 bàao bàai bona b̄ini musu.

Solu waazikena zaa Yurusalemu

26 Kū à kà Yurusalemu, à w̄ete à na Yesudenɔa,
 akū ò v̄ina k̄ene n̄ p̄inki, odi a Yesudekēna náani
 kero. 27 Akū Baanaba a s̄e à ḡe k̄aao z̄irino
 k̄inaa, à gb̄anne lákū Solu Dikiri è z̄en nà kū yā kū
 Dikiri òneeo kū lákū à Yesu yā ò gupuraa nà zaa
 Damasukuo. 28 Akū Solu ḡe n̄ t̄e à kurè k̄úwo
 Yurusalemu à yā ò gb̄enone kū Dikiri t̄o gupuran.
 29 Kū à yā ò Yuda Girikiyāmarinone à lékpak̄oa k̄e
 k̄úwo, akū òten w̄ete ò a de. 30 Kū a gb̄eno d̄ò, ò z̄ene
 Sizaria, akū à tà Taasu.

31 Abire gbera s̄osi gb̄e kū ò kú Yudea kū Galilio
 kū Samaria b̄usuonon kun aafia p̄inki. Òten gb̄ana
 kū òten ḡe are v̄inakena Dikirinee ḡun, òten kara kū
 Luda Nini n̄ n̄ese kp̄ateine yāi.

Ainea werekšanaa

32 Pita di kure w̄ete kū w̄eteo p̄inki, akū à ḡee Luda
 gb̄e kū ò kú Lidano gwa. 33 À ḡogb̄e kū òdi pine Ainea
 è gwe, à k̄ono kù katena w̄e s̄oraak̄o. 34 Akū Pita
 pine: Ainea, Yesu Kirisi n̄ werek̄oa. Ñ fute ñ n̄ p̄e
 koko. Akū à f̄ute ḡono. 35 Lidadeno kū Sarɔnudeno
 a è, akū ò lite ò are d̄ò Dikiria.

Tabita vuna gan

36 N̄ogb̄e Yesude ke kú Yɔpa a t̄on Tabita, kū Giriki
 yāo s̄ò Dokasi. T̄o p̄i p̄i z̄o. Yā mana kenaa p̄ekereea,

akūsō àdi takasidenŋ wēnda gwa. ³⁷ Gŋrŋ birean à gyā kè à gà. Kū ò a zú ò, ò a sè ò wùte kpé musu gūn. ³⁸ Yŋpa sō à zā kū Lidaoro. Kū Yesudenŋ mà Pita kú gwe, ò n gbēnŋn planŋ zīa ò wé kèa ò pì: N mós ó kīnaa likalika. ³⁹ Akū Pita fùte à gèe kūnwo. Kū à kà, ò didi káao kpé pìi musu. Akū gyaanŋnŋ nài n pínki kū sŋdŋŋ, ò uta kū pókasa kū Tabita kè gŋrŋ kū à kpé kú kūnwonŋ mŋne. ⁴⁰ Pita pèrŋma à n bóte bàai. À kùte à adua kè, akū à are dŋ gèe pìia à pì: Tabita, n fute. Kū à wé wè, à Pita è, akū à vùte. ⁴¹ Pita a kù a ŋa à a fùte à a zè. Akū à Luda gbē pìnŋ sīsì kū gyaanŋnŋ, akū à a kpàrŋma bēne. ⁴² Yā pìi dà Yŋpala pínki, akū ò Dikiri náani kè gwe dasi. ⁴³ Pita gŋrŋ pla kè gwe Simŋ Āna bea.

10

Pita kū Kŋneliuo

¹ Gbēke kú Sizaria a tŋn Kŋneliu. Ākūme soza gà kū òdi pì Itali gà gbē zŋkŋ ū. ² Gbē pì bi ludayāmariime, àdigŋ Luda vīna vī àpìi kū a bedenŋ n pínki. Àdi gba da manamana, akūsō àdigŋ adua ke gèn baaakŋ. ³ Zīkea fānantē mŋ aakŋ à Luda malaikaa è tētēntē wégupu gūn, à gè a bea à pìne: Kŋneliu. ⁴ Akū Kŋneliu wé wèa kū vīnao, akū à pì: Bŋmēe, Dikiri? À wèa à pì: N aduakena kū n gbadana gbēnŋneeo kà Luda kīnaa, akū à sì. ⁵ N gbēnŋ zī Yŋpa sà, de ò Simŋ kū òdi pìne Pita sīsì. ⁶ À kīpa gbē kū òdi pìne Simŋ Āna bea. A be kú ísira léa. ⁷ Kū malaikaa pìi tà, Kŋneliu a zīkeri gbēnŋn pla kenŋ sīsì kū soza ludayāmari kū à naaao. ⁸ Kū à yā pìi bàbañne pínki, akū à n zī Yŋpa.

⁹ Kū gu d̀ò, akū ò dà zén, ò kà káni kū wēte p̀io. G̀oꝛo birea kū ifántē kà m̀idangura, Pita dì kpé musu de à adua ke. ¹⁰ Nà teni a de à ye à p̀ó ble, akū g̀oꝛo kū òten p̀óble ke à wégupu è. ¹¹ À ludambe è wēkōana, p̀óke ten kipa lán biza z̀ókō bà. Bà d̀oꝛona a kusuru m̀èn siikōna p̀ínki, àten su z̀íte. ¹² P̀ó buri s̀inda p̀ínki kú a g̀ūn, ǹòb̀oꝛo kū p̀ó kū òdi táa o kū k̀uaono kū b̀āno. ¹³ Akū ò p̀ine: Pita, ò fute ò de ò só. ¹⁴ Akū Pita p̀i: Agya Dikiri. Mádi t̀è p̀ó ke p̀ó gbāsī ble zikiro. ¹⁵ Akū à k̀otoo p̀i mà a g̀èn plade d̀o ò p̀i: P̀ó kū Luda p̀i à swáswa, òsun a t̀è boro. ¹⁶ À k̀è le g̀èn aakō, akū k̀anto ò p̀ó p̀i g̀à ò t̀ao ludambe.

¹⁷ Pita ten b̀idi ke wégupu kū à è p̀ia, akū K̀oneliu z̀iri kū ò Simo be gb̀ekano kà g̀ōno, ò zena g̀anu léa. ¹⁸ Ò lé z̀ù ò gb̀eka t̀o gwen Simo kū òdi pine Pita k̀ipan. ¹⁹ Ari tera Pita ten laasun lé wégupu kū à èea, akū Luda Nini p̀ine: Gb̀ēno aakōno teni n gb̀eka. ²⁰ Ò kipa ò gé k̀úwo sikaa sari, zaakū makū mé ma ò z̀imma. ²¹ Akū Pita k̀ipa à g̀èe gb̀ē p̀ino k̀inaa à p̀i: Makūme gb̀ē kū áten gb̀eka ũ. Bó yá mé à t̀o a su laa? ²² Ò p̀i: Sozano gb̀ē z̀ókō K̀oneliu mé à ó z̀i. Gb̀ē maname, à Luda v̀ina v̀i. Yudano p̀ínki dì a t̀o nna sí. Luda malaikaa p̀ine à n sísi ò su a bea de à n yá ma. ²³ Akū Pita g̀è k̀úwo onn à ò yàrii k̀è.

Kū gu d̀ò, à f̀ute à dà k̀úwo zén. Ỳopa Yesude keno g̀èe k̀āao lele. ²⁴ A g̀oꝛo aakōden ò kà Sizaria. K̀oneliu a daneno kū a gb̀ēna k̀anino k̀akara àteni ò d̀ā. ²⁵ Kū Pita g̀è onn, akū K̀oneliu g̀èe à dàale à k̀ute a are. ²⁶ Akū Pita a f̀ute à p̀i: Ò fute ò ze. Bisásirin ma ũ se. ²⁷ Àten yá o k̀āao ari ò g̀èe ò g̀è k̀āao kpén, akū

à gbēno lè kakarana gwe dasidasi. ²⁸ À pìnnε: Á dō kū Yudanō zé vī ò yákatε kū buri pāndeο ari ò gē n̄ onno. Ama Luda mòmene māsun gbēke gbāsī gwa ke mà a tè boro. ²⁹ A yā mé à tò kū ò ma sisi, ma su sikaa sari. Má ye mà yā kū a ma sisiia ma sà. ³⁰ Akū Kōneliu pì: A goro siikōden dí kū maten adua ke ma bea ifāntē mò aakō mandara'i. Akū kānto ma gbēke è zena ma are à pōkasa kū àten té ke dana ³¹ à pì: Kōneliu, Luda n aduakēnaa sì, n gbadanaa kàagu. ³² N̄ gbēno zī Yopa Simō kū òdi pinε Pita sisi. À kipa Simō Āna bea zaa ísira léa. ³³ Akū ma gbēno zìmma gōno. Lákū n su nà à kè mana. Tera sà ó pínki ó kú la Luda dōnaa gūn, de ò yā kū Dikiri ònne n̄ owere ma yāi.

Pita yā'onaa

³⁴ Pita nà yā'onaaa à pì: Ma sì yāpura sà kū Luda dī gbēke wé gwaro. ³⁵ Buri sīnda pínki té gbē kū àten vīna keñε, akūsō àdi yā mana ke, ade yā mé àdi káagu. ³⁶ Á légbāzā kū Luda kè Isarailanōne dō, à kēna kāao nna Yesu Kirisi gāi baaru nna kpāñε. Ākūme buri sīnda pínki Dikiri ū. ³⁷ Á yā kū à kè Yudea gu sīnda pínki dō, lákū à nà nà zaa Galili Yahaya waazikēna da'itekēna yā musu gbera. ³⁸ Á dō lákū Luda a Nini pisi Yesu Nazeraa nà, akū à kú kū gbānao à gèε wēte kū wēteο, à yā mana kēñne à gbē kū Ibilisi n̄ o fēñne n̄ kpenoa wèrekōa, zaakū Luda kú kāao. ³⁹ Ókōnōme yā kū à kè Yudea būsun kū Yurusalemuo pínki sèedadenō ū. Ò a lòko lía ò a dè, ⁴⁰ akū Luda a vù gan a goro aakōde zī à tò à a zīda mòwεre. ⁴¹ Adi ke gbē sīnda pínki mé à a èro, sé ókōno kū Luda gīnake à ó sé a sèedadenō ū. A vuna

gan gbera o p3 bl3 o 3 m3 k3ao. ⁴² Akū à dàwɛrɛ 3 waaɓi kɛ gbɛnɔnɛ 3 o3nɛ kū akāamɛ gbɛ kū Luda d3tɛ gbɛ bɛnɔnɔ kū gyāwāndɛnɔ p3nki yākpatekeri ũ. ⁴³ Annabinɔ p3nki a yā 3 3 p3 gbɛ kū 3 a nāani kɛnɔ durunnannɔ ni kɛm̄ma a t3 gāi.

Luda Nini kipana buri pāndenɔnɛ

⁴⁴ Gɔɔ kū Pita kpé àtɛn yā p3 o3nɛ, Luda Nini k3pa gbɛ kū 3tɛn yā p3 manɔa n3 p3nki. ⁴⁵ Yā p3i b3 Yuda Yesude kū 3 sū kū Pitaonɔ sarɛ, kū bee buri pāndenɔn Luda a Nini p3sir̄ma gba ũ yāi. ⁴⁶ Zaakū 3 m̄ 3tɛn yāke buri o 3tɛn Luda yābonsarɛ kenannɔ o. Akū Pita p3: ⁴⁷ Gbɛ p3nɔ Luda Nini lè lán ó bà. Dí mé ani f̄ 3 g3nɛ 3 da'itɛ kɛɛ? ⁴⁸ Akū à p3 3 da'itɛ kɛnɛ kū Yesu Kirisi t3o. Akū 3 wé kèa à gɔɔ pla kɛ kūn̄wo.

11

Pita buri pāndenɔ yā gbāna Yuda Yesudenɔnɛ

¹ Z3irinɔ kū Yesude kū 3 kū Yudeannɔ m̄ lākū buri pāndenɔ Luda yā s3 n̄a se. ² Kū Pita sū Yurusalemu, gbɛ kū 3 zè kū t̄z̄yāonɔ a taari lè ³ 3 p3: N gɛ gyɔfɔɔdenɔ bea n p3 bl3 kūn̄wo. ⁴ Akū Pita f̄tɛ àtɛn yā p3 b3k3tɛnɛ zéazɛa à p3: ⁵ Má kú Yɔpamɛ, matɛn adua kɛ, akū ma wégupu è. Ma p3ke è lán biza z̄k̄ɔ bà, bà d3d3na a kusuru mèn siik̄ɔnɔa, à b3 ludambe àtɛn kipa ma k3naa. ⁶ Ma wé pèa t3ii, ma n̄b3nɔ è a gūn, sɛntɛ p3nɔ kū p3 kū 3di t̄aa o kū k̄uonɔ kū bānɔ. ⁷ Akū ma k̄otoo m̄ 3 p3mɛnɛ: Pita, n̄ futɛ n̄ de n̄ só. ⁸ Akū ma p3, agya Dikiri, t̄ɛ p3 kes̄ p3 gbāsi ke dí gɛ ma lén zikiro. ⁹ K̄otoo p3 bona ludambe gɛn plade p3 d3, p3 kū Luda kèke à ḡ swáswa, m̄sun a

tè boro. ¹⁰ À kè lε gèn aakō, akū ò èra ò gà pínki ò tàò ludambε. ¹¹ Gɔɔɔ bire gònɔ gbēnɔn aakō kū ò n zīma bona Sizarianɔ sù ɔn kū má kún. ¹² Akū Luda Nini pimenε mà gé kūnwo sikaa sari. Ó gbēnɔ gbēnɔn suddo díkīnanɔ gèε kūmao lεεε se, akū o gē gbē kū à gbē pìnɔ zīma bea. ¹³ Akū à òwεε lākū a malaikaa è nà, à bò à sùawa a kpén à òare à gbē zī Yɔpa à ma sísi, ¹⁴ de mà yā kū ani a sura ba oare, akāa kū a bedenɔ n pínki. ¹⁵ Kū ma na yā'onaaa, Luda Nini kīpańma lākū à kīpawá káaku nà. ¹⁶ Akū yā kū Dikiri ò dí dòmagu kū à pì, Yahaya gbēnɔ da'ite kè kū ío, akāa sō áni ó da'ite kε kū Luda Ninio. ¹⁷ Lākū Luda gba dokōnɔ kēńne kū ókōnɔ kū o Dikiri Yesu Kirisi náani kēnɔ nà, dín ma ũ mà fō mà gí Ludanεε? ¹⁸ Kū ò yā pìi mà, odi yāke o doro, akū ò Luda tó bò ò pì: O è Luda èra à buri pāndenɔ gbà zé dɔ ò nèε lite ò wēndi kū àdi lākaro le.

Antiokudenɔ zena kū Yesuo

¹⁹ Wétāmmaana kū à fūte Sitivī ga gbera mé à tò gbēnɔ fākōa ò tà Fensia būsun kū Sipiru būsuo kū Antiokuo, òten Luda yā o Yudanɔne ntēne. ²⁰ Ama n gbēkenɔ bi Sipiru būsuo kū Sireni būsuo gbēnɔne, akū ò gèε Antiokuo òten yā o buri pāndenɔne se dɔ, òten Dikiri Yesu baaru nna kpáńne. ²¹ Dikiri ten ɔ darńma, akū gbēnɔ yā pìi sì dasidasi ò are dò Dikiria.

²² Akū yā pì baaru kà Yurusalemu sɔsi gbēnɔ kīnaa, akū ò Baanaba zī Antiokuo. ²³ Kū à kà gwe, à è lākū Luda arubarikaa kēńne nà, akū a pɔ kè nna. À lé dàńma n pínki ò ze kū Dikirio kū nèε mèn doo. ²⁴ Baanaba bi gbē maname, Luda Nini kū ludanaanikenaao pèkεrea, akū ò kàra Dikiri gbēnɔ gūn dasidasi. ²⁵ Akū Baanaba gèε Taasu de à Solu

wεε. ²⁶ Kū à a lè, akū à sù kāao Antiokū. Òdigō kakara kū sōsi gbēno dasidasi ògō yā dañne ari wè do papana. Antiokū gwen ò Yesu ibanō sisin Yesudenō ū káaku.

²⁷ Goro kūa annabinō bō Yurusalemu ò sù Antiokū. ²⁸ N gbē kū òdi pinε Agabu fùte à zè à gīnake à nà zōkō kū ani ká andunia gūn pínki yā òñne kū Luda Nini gbānao. Kalaudiu kíblena goron nàa pìi kà. ²⁹ Akū Yesudenō zèo ò n gbē kū ò kú Yudeano kámaza ke lákū baadi gbāna kà nà ò kpāzāñne. ³⁰ Akū ò kè le ò Baanaba kū Soluo zìo ò kpá n gbē zōkōna.

12

Yamisi dena kū Pita dana kpésiranwo

¹ Goro kūa kína Herodu o pète Yesude kenōa pásīpāsī. ² À Yuhana vīni Yamisi dè kū fēnedao. ³ Kū à è yā bire kè Yudanone nna, akū à era à Pita kù do. À abirekū kè Burodi Futenasari dikpe zīme. ⁴ Kū à Pita kù, à a dà kpésiran à a nà sozanone n oī ò a dākpā. Soza pino gā do bi gbēnon siisiikōme leu siikō. À dite à yākpatε ke kāao gbēno wára Vīnla dikpe gbera. ⁵ Akū ò Pita kūna kpésiran, ama sōsi gbēno ten adua kenε zēnaa sari.

Pita bona kpésiran

⁶ Zī kū tó gu dō kū Herodu ni bo kāao, zī birea gwāanin Pita ten i o soza gbēnon planō dagura yīna kū mōkakōanaao mēn pla, akūsō gbēnon planōn kú kpélelea òten kpé pì dākpā. ⁷ Kānto gōno Dikiri malaikaa gè gwe, akū kpé pì pura kù. À Pita lè a gbānterεea à a vù à pì: N fute likalika. Akū

mòkakõanaa pìnõ bõte a ɔa. ⁸ Akū malaikaa pìi pìne: Ñ n uta da ñ n kyate kpá. Pita kè le, akū malaikaa pìi pì: Ñ n uta kakara ñ kū ñ témai. ⁹ Akū Pita bò à tèi. Adi yā kū malaika ten keɛe dõ yāpura ũro, àten da átèn nana omɛ. ¹⁰ Ò gète gudākpāri káakula kū a pladeo, akū ò kà bīnileá. Bīnile pìi gbà bi m̀õme, akū à wèñne kū a zīdao. Ò bõte òten gẽ wēten, akū gwe gõnõ malaikaa pì Pita tò zéda gūn. ¹¹ Kū Pita wé kè à pì: Má dõ sānsān sà kū Dikiri a malaikaa zī de à ma bo Herõdu ɔĩ kū yā kū Yudanõ wé dõ ò kemeneo pínki.

¹² Kū a laakarīi sù, à gèe Yuhana kū òdi pine dõ Maaku da Mariama bea. Ò kakarana gwe dasidasi òten adua ke. ¹³ Kū à gānu gbà lè, akū nɔgbē zīkeri kū òdi pine Roda gèe gwa. ¹⁴ Kū à Pita kòtoo dõ, ponna gūn adi zé wēro, à bàa lè à èra à gèe à pìñne Pita ze kpéleleá. ¹⁵ Ò pìne: Īa ten kámman yá? Akū à zèo kū yāpurame. Akū ò pì: A malaikaame. ¹⁶ Pita kpé àten gbà lé. Kū ò wè, ò a è, akū yā pìi bò ñ sare. ¹⁷ Akū à ɔ kèñne yáku ò yīte, akū à bàbañne lákū Dikiri a bo kpésiran nà. Akū à pì: À gé à o Yamisine kū ó gbē kparanõ. Akū à bò à gèe gu pāndea dõ.

¹⁸ Kū gu dõ, zuka gbāna kà sozanõ dagura òten kõ lala: Bó mé à Pita lèe? ¹⁹ Herõdu pì ò a wetɛ. Kū odi a lero, akū à yā làla gudākpārīi pìnõa, akū à pì ò ñ dɛdɛ.

Herõdu ganaa

Abire gbera Herõdu bò Yudea à gèe à gɔɔ pla kè Sizaria. ²⁰ À pò fè Tayadenõ kū Sidõdenõ mana-mana, akū gbē bireno lédokõnõ kè ò sù a gwa læle.

Ò gèe kína pì begwari Blasatu kínaa. Kū Blasatu ní yāze è, ò gèe lédokōno ke kū Herōduo, zaakū ní būsū póbile dì bo a būsūmme.

²¹ Kū goro kū ò dìte kà, Herōdu a kíble'utano dà à gèe à vùte a tìtinnwa, akū à yā ò gbēno. ²² Gbēno wiki lè ò pì: Luda ke mé àten yā o, adi ke bisāsirinlo.

²³ Gwe gōno Dikiri malaika a lè à a nè, kū adi zōkōke dō Ludanero yāi, akū a mēe kōkōo kà à gā.

²⁴ Luda yā tén dagula àten kara. ²⁵ Baanaba kū Soluo sō, kū ò ní kámaza yā kèke ò làka, ò bō Yurusalemu ò Yuhana kū òdi pine Maaku sè ò tà kāao.

13

Baanaba kū Soluo zīnaa

¹ Annabino kū yādannerinon kú Antioku sōsi gbēno té, ní tón Baanaba kū Simeo kū òdi pine Bárasirao kū Sireni būsū gbē Lusiuo kū Manaε kū à né blè kū kína Herōduo lēle kū Soluo. ² Goro kū òten donyī ke Dikirine kū léyīnaao, Luda Nini pì: À Baanaba kū Soluo dìte ndona zī kū ma ní séa yāi. ³ Kū ò lé yī ò adua kè, akū ò o didimma ò ní gbáre, ò dà zén.

Kunna Sipiru būsūn

⁴ Kū Luda Nini Baanaba kū Soluoo zī lē, ò gèe Selusia. Zaa gwe ò gè gó'iten ò gèe Sipiru būsūn.

⁵ Kū ò kà Salami, ò Luda yā waazi kè Yudano aduakekpeno gūn. Yuhana Maaku kú kúnwo kpányiri ũ. ⁶ Ò gète luan pila ari Pafō, akū ò kpākū kū Yuda dabokeri kū à de annabi éke ũo gwe. A tón Yesune.

⁷ Àdigō kú kū būsū pì gbē zōkō Sēgiu Poluo. Gbē zōkōo pì bi òndōriime, akū à Baanaba kū Soluo sīsī

kū à ye à Luda yā ma yāi. ⁸ Dabokerii pì tón Elima kū Giriki yāo. À iberεε sè kūńwo, àten wete à gbē zōkō pì sã vú de àsun Yesu náani kero yāi. ⁹ Akū Solu kū òdi pì dɔ Pɔlu, Luda Nini dìdia, akū a wé pè Elimaa à pì: ¹⁰ Ibilisi nénɔ doke keme n ũ! Mana sīnda pínki kparaside! Bisāsiri kū yā vāni sīnda pínki pèkerea! Wézēri pāsī! Īni Dikiri zé sūsu litena kpɛdangara tóroo? ¹¹ Tera sà Dikiri ni ɔ kútemma de n vīna kū. Īni gɔɔɔ pla ke kū ifāntē'enaao. Gwe gōnɔ Elima wé gē dāadāa, gusira kùtea. Akū àten ɔ mātēmate à gbē wete à a ɔ kū. ¹² Kū gbē zōkō pì yā kū à kèe pì è, à Dikiri náani kè, zaakū Dikiri yā kū Pɔlu dāne a kū gbāna.

Kunna Antiokku kū à kú Pisidia būsun

¹³ Akū Pɔlu gè gó'iten kū a gbēnɔ ò bò Pafɔ ò gèe Pega, Pamfilia būsun. Gwen Yuhana Maaku n tón à èra à tà Yurusalemu. ¹⁴ Bona Pega ò gèe Antiokku kū à kú Pisidia būsun. Kámabogɔɔ zī ò gèe ò vùte aduakekpen. ¹⁵ Doka kū annabinɔ takadanɔ kyókēnaa gbera aduakekpe gbē zōkōnɔ gbē zī à pìnnε: Gbēnɔ, tó á karana yāke vī à o gbēnɔnε, à o. ¹⁶ Akū Pɔlu fùte à ɔ kēnnε à pì: Isarailanɔ kū buri pānde donyīrinɔ, à ma yā ma. ¹⁷ Isarailanɔ Luda ó dizinɔ sè, akū à n buri kàra kū ò kú Misila būsun. Akū à bò kūńwo gwe kū a gbāna zōkōɔ. ¹⁸ À n gwa gbārannan lán wè bupla taka bà. ¹⁹ À gbāna blè Kanaanɔ būsū buri mèn supplanɔa, akū à n būsū pì kpām̄ma. ²⁰ A pínki kà wè wàa pla kpé bupla akuri taka bà. Abire gbera à yāgōgōrinɔ dīteñne ari à gèe pé annabi Samuelia. ²¹ Kū ò kína gbèka, akū Luda Kisi né Solu, Biliaminu buri dīteñne. À kpata

blè wè bupla, ²² akū Luda a bò kpatan à Dauda kà a gēne ũ. Luda Dauda yā ò à pì a lè Yese né Dauda laasun pò kèare, ani a poyeina pínki yā kemε. ²³ A buri gūn à Yesu bòn Isarailanone Surabari ũ lākū à a lé sè nà. ²⁴ Ari Yesu pì gō gé su Yahaya gīnake à waazi kè Isarailanone n pínki, à ònne ò n nèse lite ò da'ite ke. ²⁵ Kū Yahaya zī ye à láka à pì: Dín áten da má de a ũu? Gbē kū áten wé dōin ma ũro. À ma! Ade ten su ma gbera, mádi ká mà a kyate bobonero.

²⁶ Ma gbēno, Ibrahī burino kū buri pānde donyīrino, ókōnon Luda surabana yā díkīna kpāzāwεε. ²⁷ Yurusalemudeno kū n gbānadeno dí Yesu dōro, odi annabino takada kū òdigō a kyó ke kámmabogoro zī pínki zé dōro, akū ò tò annabii pino yā pāpa ò yā dàala. ²⁸ Odi yāke lea kū à kà ò a dero, akū ò wé kè Pilatia de ò a de. ²⁹ Kū ò yā kū ò kè a yā musu kè pínki, ò a kipa lía ò a wùte miran. ³⁰ Ama Luda a vù bona gan. ³¹ A goro pla kenaa gūn à bò à sù gbē kū ò bò Galili ò gèe kāao Yurusalemuno. Mókōnme a sèedadeno ũ gbēnone. ³² Ókōno sō, o su a baaru nna kpááε. Lākū Luda lé sè ó dizinone nà ³³ à kè ókōno kū ó de n buri ũnone, à Yesu vù lán ò ò Zabura plade gūn nà. Luda pì:

Ma néme n ũ,
gbāran ma n i.

³⁴ Adi yagi kero, ama Luda a vù bona gan lākū Luda ò nà yā à pì:

Mani kúadona arubarika kéare yāpura
lākū ma ò Daudane nà.

³⁵ Akū ò ò gukea do ò pì:

Īni we n gbē kū à kú adona yagi kero.

³⁶ Dauda s̄s̄ à Luda p̄yenyĩnaa kè a ḡr̄ɔa, à ḡà ò a mira kp̄ak̄ūsū k̄ū a dizin̄ɔ p̄ó, ak̄ū à yagi kè. ³⁷ Gb̄ē k̄ū Luda a vù bona gan p̄ì dí yagi kero. ³⁸ Ma gb̄ēn̄ɔ, àḡō d̄s̄ k̄ū durunn̄n̄ɔ k̄ēmmana waazi k̄ū òten k̄eáre b̄ò Yesu ḡāime. ³⁹ Musa doka d̄ì f̄s̄ à tò Luda yā bo k̄ūn̄wo nnaro, ama Luda d̄ì tó yā bo k̄ū gb̄ē k̄ū òten Yesu náani ken̄ɔ nna a p̄ínki ḡūn. ⁴⁰ À laakari k̄e, de yā k̄ū annabin̄ɔ ò s̄ún á lero ⁴¹ ò p̄ì:

À ma, ák̄ōn̄ɔ lalandikerin̄ɔ,
à k̄e ḡiri à kakate,
zaakū mani yāke k̄e á ḡr̄ɔa.
Bee tó ò òáre, áni síro.

⁴² K̄ū P̄olu k̄ū Baanabao ten b̄ɔte aduakekpen, ò wé k̄ēm̄ma ò era ò su yā p̄ì oñne k̄ámmaboḡr̄ɔ làa d̄ɔ. ⁴³ K̄ū òten f̄ák̄ōa, Yudan̄ɔ k̄ū gb̄ē k̄ū òdi donyĩ k̄e k̄ūn̄won̄ɔ b̄ò ò t̄è P̄olu k̄ū Baanabaoi dasi. Ò yā òñne ò lé d̄ám̄ma, de òḡō gé are k̄ū gb̄ēke k̄ū Luda k̄ēn̄neo.

⁴⁴ K̄ámmaboḡr̄ɔ làa w̄ēteden̄ɔ k̄àkara n̄ p̄ínki ò s̄ù Dikiri yā ma. ⁴⁵ K̄ū Yudan̄ɔ pari è l̄e, ò n̄ēs̄eḡōbaa kp̄à manamana, ak̄ū òten P̄olu yā éke bo òteni a s̄ōs̄ō. ⁴⁶ Ak̄ū P̄olu k̄ū Baanabao yā òñne k̄ū sw̄ègb̄ānao ò p̄ì: Ák̄ōn̄ɔn̄ à k̄ū ò Luda yā oáre k̄áaku ḡā. Zaa k̄ū a ḡii áten da ádi k̄á à w̄èndi k̄ū àdi l̄ákaro lero, óni era ò are d̄ɔ buri p̄ānden̄ɔa s̄à. ⁴⁷ Zaa k̄ū Dikiri yā dí d̄itewere à p̄ì:

Ma n̄ dite gupura ū buri p̄ānden̄ɔne,
de n̄ gé k̄ū surabana yāo ari z̄íte léa.

⁴⁸ K̄ū buri p̄ānden̄ɔ yā p̄ì mà, n̄ p̄ɔ k̄è nna ò b̄èere l̄i Dikiri yāne, ak̄ū gb̄ē k̄ū Luda n̄ díte w̄èndi k̄ū àdi l̄ákaro p̄ó ūn̄ɔ Yesu náani kè.

49 Akū Dikiri yā dà būsuu pīla pínki. 50 Yudanŏ ɔ z̄s̄ buri pānde nɔgbē donyīri bēereɗenɔi kū wēte gbānadenɔ, akū ò wé tà Pɔlu kū Baanabaooa ò pēm̄ma n̄ būsun. 51 Ò lukutē kpùkekpuke n̄ gbánɔa n̄ tona kū Ludao sèeda ũ, akū ò gèe Ikɔniu. 52 Yesudenɔ s̄, Luda Nini pèkerem̄ma kū pɔnnao.

14

Kunna Ikɔniu

1 Ò kè Ikɔniu lákū òdi ke nà, ò gèe Yudanŏ ad-uakεkpen ò yā ò ari Yudanŏ kū buri pāndenɔ Dikiri náani kè dasidasi. 2 Akū Yuda kū ò ḡi yā p̄i síno buri pāndenɔ s̄a vù Yesudenɔne ò ibereε sè kūńwo. 3 Bee kū abireo Pɔlu kū Baanabao gɔɔ pla kè gwe ò Dikiri yā ò kū swègbānao, akū Dikiri n̄ gbá zé ò sèedanɔ kū daboyānɔ kè, kū à yāpura kpà a gbēkeyā kū òten oa. 4 Akū wētedenɔ kèkèk̄s̄a, gbēkenɔ zè kū Yudanŏ, gbēkenɔ s̄o kū z̄irinɔ. 5 Akū Yudanŏ kū buri pāndenɔ kū n̄ gbānadenɔ zèo ò wé tām̄ma ò n̄ pápa kū gbèεo. 6 Kū Pɔlu kū Baanabao n̄ yā d̄, akū ò bàa s̄i ò tà Likaonia būsū wētenɔ gūn, Lisitira kū Debio kū n̄ lakutunɔ. 7 Akū ò kpé òten baaru nna p̄i kpánne gwe.

Kunna Lisitira

8 Gōgbē ke kú Lisitira a gbánɔ íbana. Zaa lákū ò a ò nà ereεεε, adi t̄aa o zikiro. 9 Àten s̄a kpá Pɔlu yāi, akū Pɔlu wé p̄ea tíi, à è a ludanaanikεnaa k̄a à a werek̄s̄a, 10 akū à p̄ine kū kòto gbānao: Ñ fute ñ ze n gbáa. Akū à v̄i à zè à nà t̄aa'ona. 11 Kū gbēnɔ è lákū Pɔlu kè nà, akū ò wiki kàkara kū Likaonia yāo ò p̄i: Tānanɔ lì bisāsirinɔ ũ ò k̄ipawá. 12 Ò tó

kpà Baanabanē Zusu, Pɔlu s̄ Emesi kũ àkũ mé àdi dońne are kũ yā'onaa yāi. ¹³ Zusu pì kpé kú wēte kpe, akũ a gbàgbarii sù kũ zùsa kũ ò lávu zàblebɔ kèńnenɔ wēte bĩnilea. À ye gbēnɔ sa oo zīrinɔ. ¹⁴ Kũ Baanaba kũ Pɔluo yā pìi mà, ò n̄ utanɔ gàga ò kèkè, akũ ò s̄i gbēnɔ té kũ wikio ¹⁵ ò pì: Gbēnɔ, bó yā mé à tò áten ke lee? Bisāsirinɔn ó ũ se lán á bà. Baaru nnan óten kpááre, de à kpe li pó gina dínɔne à are dɔ Luda Wèndidea. Àkũ mé à musu kè kũ zīteo kũ ísiraò kũ pó kũ ò kú a gūnnɔ pínki. ¹⁶ À buri s̄inda pínki tò yā ò n̄ zīda zé sè. ¹⁷ Bee kũ abireo à a zīda m̀áre yāmanakenaa gūn. Àdi tó legū maáre de à pó kè a gɔɔa. Àdi á gba póble dasi de àḡ kú pɔnna gūn. ¹⁸ Bee kũ yā bire onaa, gbāna kũ gbānao ò gbasa ò ḡi gbēnɔne ò sa ońma.

¹⁹ Akũ Yudanɔ b̀ò Antɔku kũ Ikɔniuo ò sù ò gbēnɔ s̄a vù. Akũ ò Pɔlu p̄apa kũ gbèeo ò a ḡate ò b̀ò k̄aaò wēte kpe, òten da à ḡame. ²⁰ Kũ Yesudenɔ kàkarai, akũ à f̄ute à ḡè wēte gūn. Kũ gu d̀ò, àpii kũ Baanabao ḡè Debi.

Zīrinɔ tana Antɔku

²¹ Kũ ò baaru nna kpàńne wēte p̄i gūn, ò gbēnɔ lè dasidasi. Akũ ò èra ò ḡè Lisitira kũ Ikɔniuo kũ Antɔkuo, ²² òten Yesudenɔ gba gbāna, òten lé damma ò wé t̄a Yesu náanikenaaa ò p̄i: Séde ò wari ke manamana, gbasa ò ḡè kpata kũ à b̀ò Luda k̄inaa gūn. ²³ Ò gbē z̄k̄ɔnɔ d̄itèńne s̄osi kũ s̄osio, akũ ò adua kèńne kũ léyĩnao ò n̄ ná Dikiri kũ ò a náani kè ɔĩ.

²⁴ Kũ ò b̀òte Pisidia b̀usu kpa, akũ ò kà Pamfilia b̀usun. ²⁵ Ò Luda yā ò Pega, akũ ò ḡè Atalia.

²⁶ Gwen ò gè gó'iten ò tà Antiokku, gu kũ ò n ná Ludane a oī yā, de à gbēke keńne zĩ kũ ò kè ò làka tera yā musu. ²⁷ Kũ ò kà, ò sɔsi gbēnɔ kàkara ò yā kũ Luda kèńne gbàńne pínki, lákũ à buri pāndenɔ gbà zé ò a náani kè nà. ²⁸ Akũ ò gɔɔ pla kè kũńwo gwe.

15

Yāgɔgɔna Yurusalemu

¹ Gbēkenɔ bò Yudea ò sù Antiokku, akũ ò yā dà Yesudenɔne ò pì: Tó ádi t̄s̄ z̄s̄ lákũ Musa dìte nàro, áni surabana lero. ² Pɔlu kũ Baanabao zuka kànyĩ ò lékpak̄sa kè kũńwo manamana yā pìi musu. Akũ Yesudenɔ zèo Pɔlu kũ Baanabao kũ n gbēkenɔ gé Yurusalemu de ò yā pì gɔgɔ kũ z̄irinɔ kũ gbē z̄ók̄nɔ. ³ Ò gèe ò zèńne, akũ ò bòte Fenisia kũ Samario b̀usu kpao. Ò buri pāndenɔ ǹeselitena yā bàba n gbēnɔne gwe, akũ n pɔ kè nna manamana. ⁴ Kũ ò kà Yurusalemu, sɔsi gbēnɔ kũ z̄irinɔ kũ gbē z̄ók̄nɔ gbānake kpànyĩ, akũ ò yā kũ Luda kèńne pínki baaruu kpàńne. ⁵ Akũ Farisi Yesude kenɔ f̀ute ò pì: Séde buri pāndenɔ t̄s̄ z̄s̄, ò ońne òḡs̄ Musa doka kũna. ⁶ Akũ z̄irinɔ kũ gbē z̄ók̄nɔ k̄s̄ kàkara òten yā pì gwa. ⁷ Kũ yāgɔgɔnaa gbàna kũ, Pita f̀ute à pìńne: Ma gbēnɔ, á d̄s̄ kũ Luda ma dìte á té à gi kè, de buri pāndenɔ Yesu baaru nna ma ma lén ò a náani ke. ⁸ Luda gbē s̄inda pínki ǹese d̄s̄, akũ à n gbá a Nini n̄ sinaa s̄eeda ũ lákũ à ó gbá nà. ⁹ Luda dí n̄ dìte dodo kũ ók̄nɔro. À n̄ ǹese pìpìńne kũ ò Yesu náani kè yāi. ¹⁰ Bó yā mé à tò áten Luda lé áten gwa teraa? Aso kũ ó dizinɔ f̀ua ò sé kũ ók̄nɔn á ye à dińne yá?

11 Lenlo! Ó sì kũ óni surabana le Dikiri Yesu gbēke yāi lán mókōnō bà se.

12 Gbēnō kè kítikiti n̄ pínki, akū ò sã kpà Baanaba kũ Pɔluoɔi, òten sèedanō kũ daboyã kũ Luda kè n̄ gāi buri pāndenō ténō oñe. 13 Kũ ò yã ò ò làka, Yamisi fute à yã ò à pì: Ma gbēnō, à ma yã ma.

14 Simō ò lákũ Luda wé pà buri pāndenōla káaku nà à gbēnō sè n̄ té a pó ũ. 15 Annabinō yānō kō sè kũ abireo, zaakū ò pì:

16 Abire gbera mani era mà su mà Dauda bezĩ bo, mani a guforo keke mà tata mà a fute,

17 de bisāsiri kparanō ma ki wete, buri pānde gbē kũ ma tó kúm̄ma pìnō n̄ pínki. Dikiri kũ àten yã pì ke mé à ò,

18 àkū mé à tò ò yã pì dō zaa káaku.

19 A yã mé à tò ma è à mana ò yã kũ à zĩ'ũ dite buri pānde kũ òten are dō Ludaanōnero. 20 Ò takada kēñne ò mì kē tāna póblea kũ pāpākenaao kũ nòbō kùtukpanasario kũ aruo. 21 Zaakū à ḡi kè kũ òdigō Musa takada kyó ke aduakekpenō gūn kām̄mabogō zĩ pínki òdigō a doka waazi ke wete kũ weteo.

Gbēnō zĩna buri pānde Yesudenōa

22 Akū zìrinō kũ gbē zōkōnō kũ s̄osi gbēnō pínki zèo ò gbēnō bo n̄ té ò n̄ zĩ Antioku kũ Pɔluo kũ Baanabao. Akū ò n̄ arede kenō bō, Yudasì kũ òdi pinē Baasaba kũ Silasio. 23 Ò n̄ zĩ kũ takadao, yã kũ ò kè a gūnn dí:

Ókōnō zìrinō kũ gbē zōkōnō o f̄o kpà ákōnō ó gbē kũ ò de buri pānde ũnōa zaa Antioku kũ Siria bùsuo kũ Silisia bùsuo. 24 O mà ó gbēkenō gèe

á kīnaa ó lé sari, ò á nèsee yàkaáre ò á dá bídin
 ń yā'onaa gūn. ²⁵ Akū o lédokōnō kè o zεo kū ò
 gbēnō bo ò ń zīáwa kū ó gbē yenyīdenō Baanaba
 kū Pōlu ²⁶ kū ò gī ń wēndiii ó Dikiri Yesu Kirisi
 tōbona yāiio. ²⁷ A yā mé à tò óten Yudasi kū
 Silasio zīáwa, de ò yā kū o kè takadan oáre kū léo.
²⁸ Zaakū Luda Nini kū ókōnō o zεo òsun aso ke
 diárero, séde pó kū à zé vī díkīnanō. ²⁹ À mì kē nōbō
 kū ò sa òo tānaaa kū aruo kū nōbō kùtukpanasario
 kū pāpākenaa. À mana à mì kē adinōa. Ò kō e
 aafia!

³⁰ Akū ò ń gbáre ò gēe Antiokku. Ò sōsi gbēnō kākara
 ń pínki, akū ò takada pīi kpàmma. ³¹ Kū ò a kyó
 kè, akū ń pō kè nna manamana kū nèseyīdakūna yā
 pīio. ³² Yudasi kū Silasio bi annabinōme, akū ò lé dà
 ń gbē pìnōa manamana ò ń gbá gbāna. ³³ Kū ò gōrō
 pla kè gwe, Yesudenō lé zámma, akū ò tà ń zīrinō
 kīnaa aafia. ³⁴⁻³⁵ Pōlu kū Baanabao gē Antiokku. Kū
 gbē dasi pāndenō ò Dikiri yā dànnε, ò baaru nna
 kpànnε.

Pōlu kū Baanabao kēkōanaa

³⁶ Gōrō pla gbera Pōlu pī Baanabanε: Ò era ò gé
 ó gbēnō gwa wēte kū o Dikiri yā waazi kèn yānō
 gūn, ògō dō lākū ò kun nà. ³⁷ Baanaba ye à Yuhana
 Maaku sé à gé kūnwo, ³⁸ akū Pōlu ten da à mana ò
 gbē kū à kēmma Pamfilia à gī ténýī ń zī gūn sé doro.
³⁹ Kū odi kō yā maro, akū ò kēkōa. Baanaba Maaku
 sè ò gē gó'iten ò gēe Sipiru. ⁴⁰ Akū Pōlu Silasi sè.
 Yesudenō ń ná Dikirinε a oī de à gbēke keñne, akū
 ò dà zén, ⁴¹ ò gēte Siria kū Silisiaola ò sōsi gbēnō gbà
 gbāna.

16

Pɔlu wētegena kũ Timotio kũ Silasio

¹ Pɔlu kà Debi kũ Lisitirao. Gwen Yesude ke kun a tón Timoti. A da bi Yuda Yesudeme, a de s̄ bi Girikime. ² A tó nna Yesude kũ ò kú Lisitira kũ Ikoniunɔ kĩnaa. ³ Pɔlu ye à gé kãao, akũ a t̄ z̄ne Yuda kũ ò kú wēte p̄nɔ gūnnɔ yāi, zaakũ n̄ p̄nki d̄s̄ kũ a de bi Girikime. ⁴ Wēte kũ ò ḡen p̄nki, ò yā kũ z̄irinɔ kũ gb̄ z̄k̄nɔ d̄ite Yurusalemu ò s̄si gb̄enɔne òḡ kũna. ⁵ Akũ òten gb̄ana kũ n̄ ludanaanikena a gūn òten dasi kũ lākũ gu d̄iḡ d̄o nà.

Pɔlu wégupu'ena Toroasi

⁶ Luda Nini ḡinne ò gé Luda yā o Asia b̄usun, akũ ò ḡete Firigia kũ Galatia b̄usunɔla. ⁷ Kũ ò kà Misia b̄usu lén, ò ye ò ḡe Bitinia b̄usun, akũ Yesu Nini dí weñero. ⁸ Kũ ò ḡete Misia b̄usula, akũ ò kà Toroasi. ⁹ Gwãani Pɔlu Masedonia b̄usu gb̄eke e zena wégupu'ena a gūn, àten kúte kene à p̄i: N̄ bikũ n̄ su ó kĩnaa Masedonia n̄ kpawái. ¹⁰ Kũ à wégupu è le, akũ o Masedonia soru k̄e ḡnɔ, zaakũ o d̄s̄ sà kũ Luda mé àteni ó sísi ò gé baaru nna kp̄anne.

Lidia Yesu zé senaa

¹¹ Akũ o ḡe ḡo'iten Toroasi o m̄i p̄e Samotarasia. Kũ gu d̄o o ka Neapoli. ¹² Bona gwe o ge Filipi. Akũne Masedonia b̄usu kpado p̄i w̄era ũ, kũ Romudenɔn v̄i. Akũ o ḡrɔ pla k̄e wēte p̄i gūn. ¹³ Kámmaboḡrɔ z̄i o bo wēte kpe o ge swa sare, gu kũ o mà aduak̄eki kunwa. Akũ o vute o yā ò n̄gb̄e kũ ò kakarana gwenɔne. ¹⁴ N̄gb̄e ke kú gwe òdi pine Lidia. Tiatira gb̄eme, biza wé t̄era búgu ylariime, akũs̄ Luda donȳriime. Àten yā kũ Pɔlu ten o ma,

akū Dikiri a swèè wèñe à yā pìi sī. ¹⁵ À da'ite kè kū a bēdeno, akū à wé kèwá à pì: Tó a ma Dikiri náanikenaa sī, à mó à kipa ma bēa. Akū o a yāze è.

Pɔlu kū Silasio dana kpésiran Filipi

¹⁶ Zīkea kū óten gé aduakēkia, o dakare kū zòno gbē kū à mlè tāna vīo. A dikirino dì ogo le manamana a ziayā'onnenaa musu. ¹⁷ Akū à bò à téwái, ókōno kū Pɔluo, àten wiki lé à pì: Gbē dīno bi Luda Musude zòblerino me, òten surabana zé kpàkpa kéare. ¹⁸ Àdigō ke le lán gu dìgō do nà, akū Pɔlu kpàsa kāao. À lite à pì tāna pīine: Ma ònne kū Yesu Kirisi tóo ñ goa. Akū à gòa gōno.

¹⁹ Kū a dikirino dō ñ àrelena a yā musu wédōinaa làka, akū ò Pɔlu kū Silasio kū ò ñ gáte ò gèe kūñwo gbānadeno kīnaa ete gūn. ²⁰ Ò gèe kūñwo yākpatekerino kīnaa ò pì: Gbē dīno bi Yudanome, òteni ó wēte yakawere. ²¹ Futeokarayā kū ókōno Romudeno doka gi ò sí ke ò ken òten dañne. ²² Pari fūteñyī, akū yākpatekeri pīno pì ò ñ pōno boñma ò ñ léle gòoo. ²³ Kū ò gbēna mana kèñne, akū ò ñ dá kpésiran ò pì kpé pìi dākpāriine à ñ dākpā manamana. ²⁴ Kū ò òne le, akū à ñ dá kpé tú à ñ gbāno yī lía gīngin.

²⁵ Lizāndo gūn Pɔlu kū Silasio ten adua ke òten lè sí Ludane, gbē kparano ten sā kpá ñ yāi. ²⁶ Kānto zīte yīgāyīgā kū gbānao ari kpé pìi gbīno kè gīri. Gwe gōno a gbāno wèwē pínki, akū purusunano mōkakōanano bōteñma pínki. ²⁷ Kū kpé dākpārii pìi vù, à gbāno è wèwēna pínki, akū à a fēneda wòto à ye à a zīda de, zaakū àten da purusunano bàa sìme.

28 Akū Pōlu pūtā kū kòto gbānao à pì: Ñsun n zīda kari boro. Ó kú la ó pínki. 29 Kpé dākpārii pìi pì ò mós fitilaa, akū à sī n̄ té kū bàao à kùte Pōlu kū Silasio arē àtēn lukaluka. 30 À bò kūrwo bàai, akū à pì: Marenō, deran mani ke mà surabana lee? 31 Ò pìne: Ñ Dikiri Yesu náani ke ñni surabana le, mōkōn kū n bedenō á pínki. 32 Akū ò Dikiri yā òne kū a bedenō n̄ pínki. 33 Lizāndo kūa kpé dākpārii pì n̄ sé à gèe à n̄ bōnō pìpìñne, akū à da'ite kè gōnō kū a gbēnō n̄ pínki. 34 Akū à gèe kūrwo a bea à póbble kèñne. Àpii kū a bedenō, n̄ pō kè nna manamana kū ò Luda náani kè yāi.

35 Kū gu dō, yākpatekerinō dogarinō zī ò gé one à gbē pìnō gbarē. 36 Akū kpé dākpārii pìi pì Pōlune: Yākpatekerinō gbēnō zīma de mà á gbarē. À bōte à tá aafia. 37 Akū Pōlu pì dogarii pìnōne: Ò ó gbē gbēnō wāra yākpatekena kūoo sari ò ó dá kpésiran, ókōnō kū Romudenōn ó ũ. Tera sà ò ye ò ó bōte asiri gūn yá? O'o! Oi! Séde ò su ò ó bōte n̄ zīda. 38 Dogarii pìnō yā pì gbà yākpatekerinōne. Kū ò mà Romudenōme n̄ ũ, akū vīna n̄ kū. 39 Akū ò sù ò kùte kèñne ò n̄ bōte kpésiran, akū ò wé kèñma ò boñne n̄ wēte gūn. 40 Kū ò bōte kpésiran, ò gèe Lidia bea. Ò Yesudenō lè gwe, akū ò n̄ n̄ese yīda kūrwo ò dà zén.

17

Pōlu kunna Tesalonika

1 Ò bōte kū Amfipōlio kū Apōlōniao, akū ò kà Tesalonika, gu kū Yudanō aduakekpe kún. 2 Akū Pōlu gèe aduakekpen lākū àdigō ke nà, à waazi kèñne

yā kū à kēna Luda yān musu kámmabogɔɔ aakō. ³Àten bɔkɔtēnne lākū à kō sèo Arumasihu wétamma le nà à futε bona gan à pi: Yesu kū mateni a yā oáre mé à Arumasihu pì ũ. ⁴Ń gbēkenɔ yā pì zé è, akū ò nà Pɔlu kū Silasiooa. Len Giriki donyĩrinɔ nàmma le dasi se ari kū nɔgbē kū ò tó bònɔ dasi dɔ.

⁵ Akū Yudanɔ nèsεgɔbaa kpà kũnwo, ò kurepāpā'orinɔ kākara ò dasi kù, akū ò wēte wà. Ò gèe ò lika Yasō bei, òten Pɔlu kū Silasio wete de ò n kũ ò bo kũnwo gupuraa. ⁶ Kũ odi n lero, ò Yasō kū Yesude pāndenɔ gāte ò bò kũnwo wēte gbānadeno kīnaa, òten wiki lé òten pi: Gbē pìnɔ bi andunia guderinɔme. Ò sù la, ⁷ akū Yasō n díte a bea. Gbē pìnɔ ten pā Siza dokanε n pínki, òdi pi kína pānde kun òdi pinε Yesu. ⁸ Yā pìi zè gbēnɔ pɔa kū wēte gbānadeno. ⁹ Akū ò ɔgɔ sì Yasōa kū a gbē kparanɔ ò n gbāre.

Pɔlu kunna Berea

¹⁰ Gwāani birea gònɔ Yesudenɔ Pɔlu kū Silasio gbàre Berea. Kũ ò kà gwe, akū ò gè Yu-danɔ aduakεkpen. ¹¹ Gbē birenɔ nèsε mana de Tesalonikadenɔ pɔla ò Luda yā sì ɔplapla. Lākū gu digɔ dɔ nà òdigɔ Luda yā gwagwa de ò dɔ tó Pɔlu yā pìnɔn yāpura vī. ¹² Ń gbēnɔ Dikiri náani kè dasidasi kū Giriki nɔgbē bèeredenɔ kū Giriki gɔgbēnɔ dasidasi dɔ. ¹³ Kũ Tesalonika Yudanɔ mà Pɔlu ten Luda yā waazi ke Berea dɔ, akū ò sù gwe ò yākete dà gbēnɔ té ò n pɔ fùte. ¹⁴ Akū Yesudenɔ Pɔlu gbàre gònɔ ísira kpa, ama Silasi kū Timotio gè gwe. ¹⁵ Gbē kū ò gèe ze Pɔlunenɔ gèe káao Ateni, akū ò èra

ò tà Silasi kũ Timōtio kĩnaa kũ Pōlu légbεεο, à pì ò mó ò a le likalika.

Pōlu kunna Ateni

¹⁶ Kũ Pōlu teni n̄ dā Ateni, a pō yàka kũ à è tāna di wēte pìi gūn yāi. ¹⁷ Akũ à waazi kè Yudanōne kũ buri pānde donyĩrinō aduakεkpen kũ gbē kũ àdigō n̄ le εte gūnnō lākũ gu digō dō nà. ¹⁸ Pōlu ten yā lekōa kũ yāwaaripari kũ òdi n̄ sísi Epikurenō kũ Sotoikinō. Akũ n̄ gbēkenō pì: Bó yān titimako dí ten botεε? Gbēkenō pì: Óten da tāna dufunō yā kpàkpan àten ke. Ò ò le kũ àten Yesu yā kũ a vuna ganwo baaru nna kpañne yāime. ¹⁹ Akũ ò Pōlu sè ò gèε kāao gbē zōkōnō kĩnaa Areopagu ò pì: Īni yā dufu kũ ndi dañne owereroo? ²⁰ O yābonsare mà n lén, ó ye ò a bokōtena dō. ²¹ Atenidenō pínki kũ nibō kũ ò kú gweno digō ye yā pāndeiro, séde yā dufu mana kũ a wāaripanaao.

²² Akũ Pōlu fùte à zè Areopagude pìnō té à pì: Atenidenō, ma è á mìnatenā tānanōne kokari vī manamana yā sīnda pínki gūn. ²³ Kũ maten kure á wēte gūn, maten pó kũ adì donyĩ keñnenō tāasi ká, akũ ma sa'oki ke è, ò pó kèa ò pì: Luda kũ ó dōro pó. Luda kũ á a dōro áten donyĩ kenε baaruun maten kpááε. ²⁴ Luda andunia kè kũ pó kũ ò kú a gūnnō pínki. Àkūme musu kũ zīteo Dikiri ũ, àdigō kú kpé kũ bisāsirinō bōnenō gūnlo. ²⁵ A bàka kú kũ bisāsiri òdamma keoro. Àkū mé àdi wèndi kũ we'oo kpá gbē sīnda pínkia kũ pó sīnda pínki. ²⁶ À buri sīnda pínki bō gbē mèn do kĩnaame, akũ ò kú andunia kusuru siikō pínkia. A gīnake à gōrō dìtedite buri pínkinε kũ gu kũ onigō kunwa léo. ²⁷ À n̄ ké de ògō a wete ò

o mátamate ari ò gé boa. Bee kũ abireo à zà kũ ó gbēkeoro. ²⁸ Zaakũ àkũ mé àdi tó ògõ wèndi vī ò fĩ ò ó mè sé ògõ kún. Lákũ á kerε kenɔ ò nà: A burinɔn ó ũ se. ²⁹ Lákũ Luda burinɔn ó ũ nà, òsungõ da Luda de lán tãna bàro kũ bisāsiri kè kũ wuraaò ke andurufu ke gbèε kũ à a ɔzĩ kèa a laasunnwa. ³⁰ Luda mìkperε zù ó wésiragɔɔ yãε, ama àten yã dite gbēnɔa gu sīnda pínkia tera de ò nèε litε. ³¹ Zaakũ à gɔɔ dite kũ gbē kũ à a sè yãkpate ke kũ anduniaò a zéa. À gbē kũ à a sèε pìi vù gan sèeda ũ gbē sīnda pínkinε.

³² Kũ ò gènɔ vuna yã pìi mà, n gbēkenɔ a fobò, ama n gbēkenɔ pì: Óni n yã pì ma zĩkea dɔ. ³³ Akũ Pɔlu bò n kīnaa. ³⁴ Gbēkenɔ nàa, akũ ò Yesu náani kè. Areopagu gbē kũ òdi pinε Dionisiu kú n té kũ nɔgbē kũ òdi pinε Damario kũ gbēkenɔ dɔ.

18

Pɔlu gɔɔ pla kena Kɔrinti

¹ Abire gbera Pɔlu bò Atenì à gèε Kɔrinti. ² À kpàkũ kũ Yuda keo gwe, Pɔntu bùsu gbē kũ òdi pinε Akila kũ a nanɔ Pirisilao. Ò sù kũ Itali bùsuuo dufumε, kũ Siza Kalaudiu dite Yudanɔne ò bɔte Romu yãi. Pɔlu gèε n kīnaa, ³ akũ à kīpanĩma, àten zĩ ke kũnwo kũ ɔzĩdokɔnɔkerinɔme n ũ yãi. Zaakũ bizakutakerinɔme n ũ n pínki. ⁴ Kámmabogɔɔ zĩ pínki àdi waazi ke aduakεkpen àten wete Yudanɔ kũ Girikinɔ a yãε e.

⁵ Kũ Silasi kũ Timɔtio bò Masedonia bùsun ò sù, Pɔlu zè kũ waazikenaaò àten o Yudanɔne swáswa kũ Yesumε Arumasihu ũ. ⁶ Kũ Yudanɔ ibereε sè kãao ò a sòsò, akũ à a pókasanɔ kpùke à pì: Yã kũ a kè wí á musu, ma yãn doro. Zaa tera mani gé

buri pāndenŏ kīnaame. ⁷ Kū à bò gwe à gèe à kīpa buri pānde donyīri kū òdi pine Tītiu Yusutu bea aduakekpe pii sare. ⁸ Aduakekpe gbē zōkō Kirisipu Dikiri náani kè kū a bedenŏ n pínki. Kōrintide kū ò Pōlu yā mànŏ Yesu náani kè dasi, akū ò da'ite kè. ⁹ Gwāani kea Dikiri ò Pōlune wégupu'ena gūn à pì: Nsun tó vīna n kūro, òsun kámma bo kū yā'onnenaaoro, ¹⁰ zaakū gbēnŏn kú ma pò ũ dasidasi wēte dí gūn. Makū mé má kú kúnwo, gbēke ni n kū à wari dōmmaro. ¹¹ Akū Pōlu wè do kū mŏ suddoo kè gwe àdigō Luda yā da gbēnŏne.

¹² Gōrŏ kū Romu gbē Galio de Girisi būsū gbē zōkō ũ, Yudanŏ lédokōnŏ kè ò fūte Pōlui, ò gèe kāao yākpatekekia ¹³ ò pì: Àkū mé àten té ká gbēnŏgu ògō donyīyā kū à pà ó dokane kūna. ¹⁴ Kū Pōlu ye à yā o, akū Galio pì Yudanŏne: Yudanŏ, tó dà ke taari zōkōnŏ à kè yā, à kù mà mena kāáo. ¹⁵ Lākū àten yākete ká gbēnŏ tó yā musu nà kū á zīda dokao, abirekū gō á yā ũme. Ma gi yā bire taka kekennaime. ¹⁶ Akū à pèrma à n bōte yākpatekekpen. ¹⁷ Akū pari aduakekpe gbē zōkō Sōsōtene kù ò a gbēgbē yākpatekekpe léa. Ama adi ke Galione yāke ũro.

Pōlu tana Antisku

¹⁸ Pōlu gōrŏ pla kè Kōrinti dŏ, akū à lé zà Yesudenŏa à gèe gó'iten àten tá Siria būsūn. Pīrisila kū Akilao gèe kāao. À mī bò Kenkera lé kū à sè à Ludane yāi. ¹⁹ Kū ò kà Efesu, Pōlu Pīrisila kū Akilao tō gwe. A gèe aduakekpen ò yā lèkōa kū Yudanŏ, ²⁰ akū ò wé kèa à gōrŏ pla ke kúnwo. Akū à gi, ²¹ ama kū àten lé zamma à pì: Tó Luda wè,

mani era mà su á gwa. Akū à bò Efesu kū gó'iteo. ²² Kū à kà Sizaria, à gèe à fɔ kpà sɔsi gbēnɔa zaa Yurusalemu, akū à tà Antioku. ²³ Kū à gɔɔ pla kè gwe, à era à dà zén à gèe wēte kū wēte Galatia būsun kū Firigia būsuu à Yesudenɔ gbà gbāna n pínki.

Apolo waazikena Efesu

²⁴ Yuda ke kun a tón Apolo, Alesandaria gbēme. A lénna, akūsɔ à Luda yā dɔ manamana. ²⁵ Ò Dikiri zé yā dànɛ, akū Yesu yādannena a kù gbāna. Àdi dañne a zéa, ama Yahaya da'itekena yān à dɔ. À sù Efesu, ²⁶ akū à nà yā'onaaa aduakekpen kū swègbānao. Kū Pirisila kū Akilao a yā mà, akū ò a sìsi ò Luda zé yā bòkɔtenɛ sānsān. ²⁷ Kū Apolo ye à gé Girisi būsun, Yesudenɔ a gbà swèe, akū ò takada kè Yesude kū ò kú gwenɔne de ò a kū ɔplapla. Kū à kà gwe, à ɔ dà gbē kū ò Yesu náani kè Luda gbēke gāinɔa manamana. ²⁸ Zaakū a yā Yudanɔ fù pari gūn mámmam, à mòñne Luda yā gūn kū Yesume Arumasihu ũ.

19

Pɔlu kunna Efesu

¹ Gɔɔ kū Apolo kú Kɔrinti, Pɔlu gè Asia būsuu guragura. Kū à kà Efesu, à Yesude kenɔ lè gwe, ² akū à n lá à pì: Kū a Dikiri náani kè, a a Nini lè yá? Akū ò wèa ò pì: Oi, ódi a Nini kunna yā ma sero. ³ Akū à n lá à pì: Da'ite kpaten a kèe? Ò wèa ò pì: Yahaya pómɛ. ⁴ Akū Pɔlu pìñne: Yahaya gbēnɔ da'ite kè n nèselitena sèeda ũme. À ò gbēnɔne ò gbē kū ani su a kpe náani ke. Yesun à téa gwe. ⁵ Kū ò yā pì mà, ò

da'ite kè kŭ Dikiri Yesu tóo. ⁶ Kŭ Pɔlu ɔ nànr̄mma, Luda Nini d̀idim̄ma, akŭ ò yāke buri ò ò annabikεyā ò. ⁷ Gbē p̄inɔ kà lán gbēɔn kuri awεεpla bà n̄ p̄inki.

⁸ Pɔlu digō gé aduakekpen ari mɔ aakō. À yā ònne kŭ swègbānao, àten yā gága kŭnwo de ò a yāze e kpata kŭ à bò Luda kīnaa musu. ⁹ Ama n̄ gbēkenɔ sāgbāna kè odi Luda yā síro, akŭ ò zé p̄i vāni bò pari gŭn. Akŭ Pɔlu gbē kŭ ò Yesu náani kènɔ sète ò bò n̄ té. Akŭ àdigō yā gága kŭnwo Tiranu kyókpen lākŭ gu digō dɔ nà. ¹⁰ À kè le ari wè pla, akŭ Asia b̀usudeno Dikiri yā mà Yudano kŭ Girikinɔ n̄ p̄inki.

Seva néno

¹¹ Luda Pɔlu gbà zé à daboyā bonsarenɔ kè. ¹² Len bee tó ò ísimmawarabɔnɔ ke f̀uranɔ nà Pɔlu m̀eεa ò gèε ò nà gyārenɔa, òdi werekōamε n̄ t̄ananɔ dì gom̄ma. ¹³ Yuda t̄anagommari kŭ òdigō kure kenɔ wète ò t̄ana go kŭ Dikiri Yesu tóo ò p̄i: O óare kŭ Yesu kŭ Pɔlu dì a yā waazi ke tóo, à gom̄ma. ¹⁴ Yudano sa'oriki kŭ òdi pine Seva négōgbē gbēɔn supplanɔ mé òdi ke le. ¹⁵ Akŭ t̄ana p̄inne: Má Yesu dō, akŭsō ma Pɔlu baaruu mà. Ákōnɔ sō, dín á ũu? ¹⁶ Akŭ t̄anade p̄i k̀usim̄ma à gbāna m̀ònne, à n̄ né n̄ p̄inki à n̄ kīna, akŭ ò bàa lè ò b̀òte ɔn p̄i gŭn punsi. ¹⁷ Kŭ Efesudeno yā p̄i mà Yudano kŭ Girikinɔ n̄ p̄inki, vīna n̄ kŭ, akŭ ò Dikiri Yesu tó sè lei. ¹⁸ Akŭ gbē kŭ ò Yesu náani kènɔ sù òteni n̄ yākenano o gupuraa dasidasi. ¹⁹ Pódam̄mari kenɔ n̄ takadano nākōa ò sù ò kà tén pari wára. Kŭ ò takada p̄inɔ ɔgɔ d̀òdɔ, ò è à kà andurufu ɔgɔ m̀èn d̀ubu bupla akuri. ²⁰ Len Dikiri yā ten dagula le àten gbāna kŭ.

Yakete futena Efesu

21 Yā bireno kenaa gbera Pɔlu zèò a nèsee gūn kū ani bote kū Masedonia būsuo kū Giriſi būsuo à gé Yurusalemu à pì tó a gee gwe, séde à gé Romu.

22 Akū à a kpanyĩri gbēnɔn pla kenɔ zī Masedonia, Timɔti kū Erasatuo. Àkū sō à gō Asia būsun gĩa.

23 Goro birean yākete fute manamana Dikiri zé yā musu. 24 Andurufupiri ke kun a tɔn Demeteriu, àdi Ateſi tãnakpe taka pi kū andurufuo. A piri dakenɔ di àre zōkō le zī pĩa. 25 Akū à n kākara kū n gbēdake kū òdi zī bire taka kenɔ à pìnnɛ: Gbēnɔ, á dō kū ɔzī dime ó bleki ũ. 26 Áten e akūsō áten ma lākū Pɔlu ten ke nà, kū à pì tãna kū ò n pínɔ bi dikirinɔnlo. À gbēnɔ m̀i lite dasidasi, ò a yāze è. Adi ke Efesu lan adoro, ari kū Asia būsuo gu dasiome. 27 Yā dí ni fō à kisira iwerɛ fá. Adi ke ó ɔzī letena adonlo, a yā ni tó tãna nɔgbē zōkō Ateſi kpé ke pã, tãna kū Asia būsudenɔ kū andunia gbēnɔ pínki di donyĩ kenɛɛ pì gakuri kò ni é.

28 Kū ò yā pì mà, n pɔ fè, akū ò nà wikilenaana ò pì: Efesudenɔ Ateſi zōkō. 29 Wēte wã, gbēnɔ bàa lè òten sí kōkakarakekin, akū ò Masedonia būsuo gbēnɔn pla Gayusi kū Arisitaku kū òdi gé wētea kū Pɔluonɔ kū ò gèe kũwo gwe. 30 Pɔlu ye à gē zà pì gūn, akū Yesudenɔ dí wenɛro. 31 Asia būsuo gbē zōkō kenɔ bi a gbēnnanɔme, akū ò gbēnɔ zĩa ò le dàa àsun gē zànlo. 32 Kōkakaranaa yãka, gbēnɔ ten wiki lé òten kō yã maro, zaakū pari dō tó bɔyãin ò kàkarairo. 33 Yudanɔ ɔ sō Alesandai à yã o, akū zàa gūn gbēkenɔ ten lé dɔa. Akū Alesanda ɔ kènnɛ de ò yĩte, à ye à Yudanɔ bàka bo yã gbēnɔ wára. 34 Kū ò a dō Yuda ũ, akū n pínki wiki sikkun leelee lán awa pla bà ò pì: Efesudenɔ Ateſi zōkō.

³⁵ Akū wēte gbē zōkō nī zuka zè à pì: Efesudenŏ, gbē sīnda pínki dō kū á de tāna zōkō Atemi kpé dākpari ũ kū a surakpasao. ³⁶ Lákū gbēke ni fō à bo abirekū kpero nà, à á zīda kū tēne. Àsun yāke ke kū wānaoro. ³⁷ A su kū gbē dínŏ la, odi ɔ na ó tānake pōkearo odi ó tāna tó vāni síro. ³⁸ A yā mé à tò, tó Demeteriu kū a piri dakenŏ yā vī kū gbēkeo, yākpatēkegɔɔ kun kū yākekērinŏ. Ò gé kō sísi gwe. ³⁹ Tó á yā pānde vī dŏ, oni gōgōáre kōkakarana kū gbānadenŏ gbēkaa gūn. ⁴⁰ Zaakū oni fō ò ó taari le zuka kū ò kà gbāra dīkīna yāi. Óni yāzede le ò o zuka pì musuro, zaakū à gbá vīro. ⁴¹ Yā bire onaa gberan à gbēnŏ gbàre.

20

Pɔlu gena Masedonia būsun kū Girisio

¹ Kū zuka làka, Pɔlu Yesudenŏ kākara à nī gbá swèè à lé zàríma, akū à gèè Masedonia. ² Kū àten gēte būsū birela, à gbēnŏ gbà swèè kū yānŏ dasi ari à gèè à kào Girisio, ³ akū à mŏ aakō kè gwe. Kū àten gé gē gó'iten de à tá Siria būsun, à mà Yudanŏ lé kpākūsūai, akū à zèo à era à tá kū Masedonia kpao. ⁴ Gbē kū ò gèè zenenŏ tón dí: Berea gbē Piru né Sopata kū Tesalonika gbēnŏ Arisitaku kū Sekunduo kū Dēbi gbē Gayusio kū Timōtio kū Asia būsū gbēnŏ Tikiku kū Torofimuo. ⁵ Gbē birenŏ dōwēre are ò gèè, òteni ó dā Toroasi. ⁶ Ókōnŏ sō Burodi Futenasari dikpe gbera o gē gó'iten Filipi, akū gɔɔ sɔɔro gbera o nī lé Toroasi. Gwen o azuma do dēn.

Yutiku letena bona wondon

⁷ Azumanenna zĩ o kɔ̀ kàkara de ò burodi só lɛɛɛ. Pɔlu ten waazi keńne. Kũ à ye à tá tó gu dò, akũ à dà yála ari lizāndo. ⁸ Fitila dasi kú kpé musu gu kũ ó kɔ̀kakaranan. ⁹ Kefenna ke vutena wondoo gũn kũ òdi pine Yutiku, àten idekũ dede. Kũ Pɔlu waazikenaa kè gbàna, i a lè, akũ à bò zaa kpé musu pì lɛu aakɔ̀de wondoo gũn à lète, akũ ò à sè gè ũ. ¹⁰ Akũ Pɔlu kipa à kùsia, akũ à a sè à kpà a kùla à pì: Àsun tó swè kēáguro, à kú wèndiio. ¹¹ Kũ à èra à dīdi musu, à burodii lilikɔ̀re à sò, akũ à yā ò manamana ari gu dò, akũ à dà zén. ¹² Akũ ò tà kũ kefenna pìio bēne, gbēno nēse yīda kũ manamana.

Zaa Toroasi ai Miletu

¹³ Ókɔ̀no sɔ̀ o ge o gē gó'iten, o do Pɔlune are o ta Aso, wēte kũ óni a sén. Len à zèò lɛ, zaakũ à ye à gé gwe gèsemɛ. ¹⁴ Kũ à ólé Aso, akũ o a sè o ge Mítileni. ¹⁵ Kũ gu dò, o bo gwe kũ gó'iteo o ge Kio. Gu làa dɔ̀na o ge Samɔ̀, akũ a gɔ̀ɔ̀ aakɔ̀de zĩn o ka Miletu. ¹⁶ Pɔlu zèò yā à do Efesui de gɔ̀ɔ̀ sún gēa Asia b̀sunlo yāi, zaakũ àten wā de à le à ká Yurusalemu ari Pentikɔ̀si dikpe gɔ̀ káme, tó ani sí ke.

Pɔlu lézana Efesu gbē zɔ̀kɔ̀na

¹⁷ Pɔlu gbēno zĩ sɔ̀si gbē zɔ̀kɔ̀na Efesu à pì ò su Miletu. ¹⁸ Kũ ò kà, akũ à pìńne: Á dɔ̀ lákũ madì ke nà gɔ̀ɔ̀ kũ má kú kááo zaa zĩ kũ ma gbá pète Asia b̀sun la. ¹⁹ Ma zĩ kè Dikirine zĩdabusanaa gũn kũ wé'io. Ma wari kè Yudanɔ̀ lékpakūsūnamai yāi. ²⁰ Mádi karana yāke uteárero, ma waazi kèáre ma dàáre gupuraa kũ á benɔ̀. ²¹ Ma lé dà Yudanɔ̀ kũ Girikinɔ̀ ń pínki ò are dɔ̀ Ludaa ò ó Dikiri Yesu náani ke. ²² Tera sà maten gé Yurusalemu lákũ Luda

Nini ma dan nà, yā kŭ ani ma le gwe má dōro. ²³ Wēte kŭ wēteo Luda Nini ten omene kpésira kŭ wētāmmanaao teni n̄ dā. ²⁴ Ama ma wēndi bēere vīmene doro, séde mà yā kŭ maten péa le mà zī kŭ Dikiri Yesu dāmene ke mà a mì de. Àkŭme Luda gbēke baarunnakpana gbēnoe ũ.

²⁵ Àkōno kŭ ma kure á té ma kpata kŭ à bō Luda kīnaa waazi kēáreno, má dō tera sà kŭ óni wé ke pla doro. ²⁶ A yā mé à tò ma òáre gbāra, tó á gbēke sàte, ma yān gwe doro. ²⁷ Ma Luda poyenyīna pínki òáre, mádi a ke utéáero. ²⁸ À laakari do á zīdaa kŭ sã kŭ Luda Nini á díte n̄ gbē zōkōno ũno n̄ pínki. À Luda sōsi gbē kŭ à n̄ lú kŭ a zīda aruo pino gwa. ²⁹ Má dō kŭ ma tanaa gbera lewanna pásī kŭ ò sãno wēnda vīrono ni si á té. ³⁰ Bee á gbēkeno ni fute ò yālekperē dañe de ò gbēno gá ò naríma. ³¹ A yā mé à tò àgō kŭ a laakariia. Lákŭ ma lé dà á baadia kŭ wé'io nà fānantē kŭ gwāanio wē aakō dagura kāmabonaa sari, à tó a yā gō dōágu.

³² Tera sà mateni á na Ludane a oī kŭ a gbēke yā kŭ ani fō à gbāna karaáero, à á gba zé de á baka gō kŭ kŭ a gbēno n̄ pínki. ³³ Mádi gbēke ogo ke a pókasa ke ni dero. ³⁴ Á dō kŭ á zīdao kŭ ma zī kē kŭ ma zīda ome, akŭ ma pō kŭ ó a ni vī kŭ ma gbēno le. ³⁵ Má mòáre yā sīnda pínki gŭn à zī ke lán dí bà à kpá gbānasaridenoi. Yā kŭ Dikiri Yesu ò gō dōágu kŭ à pì gbadana pōnna vī de gbasinala.

³⁶ Yā bire onaa gbera à kùte a kosoa kŭ n̄ gbē sīnda pínki ò adua kē. ³⁷ N̄ wé pà kŭ wé'io n̄ pínki ò mlēm̄lē Pōlua ò lé pèpea. ³⁸ Yā kŭ à tò n̄ pō sira kŭ zōkō mé à de kŭ à pì n̄ wé ni ke pla doro. Akŭ ò zēne ari gó'ite kīnaa.

21

Pɔlu tana Yurusalemu

¹ Ó kēnarímma gbera o gē gó'iten o da zén o m̀i pè Kosua. Gu làa dɔnaao o ka Rode, akū bona gwe o ge Patara. ² Gwen o gó'ite kū àten gé Fenisia b̀sun lèn, akū o gēn o da zén. ³ Kū o Sipiru è zà dire, o pāne ɔzei óten gé Siria b̀sun, akū o ka Taya, gu kū ò gó'ite aso b̀ten. ⁴ O Yesudenɔ wète, akū o azuma do kè kúnwo. Ń gbēkenɔ ò Pɔlunɛ kū Luda Nini gbānao kū àsun gé Yurusalemuro. ⁵ Ama kū gɔɔ pàpa kū óni tá, o fute óten tá. Ò gèe zewere ń pínki kū ń nɔnɔ kū ń nénɔ wète kpe ari isira léa. Akū o kute ó kosoa o adua kè. ⁶ Kū o lé zàkɔa, o gē gó'iten. Mókɔnɔ s̄ ò èra ń bea.

⁷ Bona Taya o era o da zén ari o ka Tɔlemai. O fɔ kpà Yesudenɔa o ke kúnwo gɔɔ do. ⁸ Kū gu d̀, o fute o ge Sizaria. O ge o kipa baarunnakpari Filipi bea. Gbēnɔn suppla kū ò ń sé yānɔ dome. ⁹ À nénɔgbē annabinɔ v̄i gbēnɔn siikɔ odi zā ke k̀ro. ¹⁰ O gɔɔ pla kena gwe gūn annabi kū òdi pinɛ Agabu b̀ Yudea b̀sun à s̀. ¹¹ Kū à s̀ ó kīnaa, à Pɔlu utabaa sè à a zīda gbánɔ kū a ɔnɔ ỳlo à p̀: Lákū Luda Nini ò nàn dí: Gbē kū à bà dí v̄i, len Yudanɔ ni a ỳ Yurusalemu ò a kpá buri pāndenɔa le. ¹² Kū o yā p̀i mà, ókɔnɔ kū wētepidenɔ o kúte kè Pɔlunɛ àsun gé Yurusalemuro. ¹³ Akū à p̀: Bóyāi áten ɔɔ do áteni ma nèsee yakamenee? Àsungɔ yīna ũ sero. Bee tó mani ga Yurusalemu Dikiri Yesu tó yāi, ma soru kè k̀. ¹⁴ Kū òdi f̄ ò a mile blèro, o kámma b̀ o p̀: Dikiri pɔyenyīna ke. ¹⁵ Abire gbera o soru kè, akū o ge Yurusalemu. ¹⁶ Yesude kū ò kú Sizaria kenɔ gèe

ò kipa kũoo Sipiru gbē Nasõ bea. Yesudemε a ũ zaa zĩ.

Pɔlu gena Yamisi gwa

¹⁷ Kũ o ka Yurusalemu, Yesudenɔ ó sí kũ ponnao. ¹⁸ Kũ gu dò, Pɔlu gèε kũoo Yamisi bea. Gbē zõkõnɔ kakarana gwe n pínki. ¹⁹ Pɔlu fɔ kpàríma, akũ à yã kũ Luda kè a zĩ gãĩ buri pãndenɔ té bàbañne mámmam zéazεa. ²⁰ Kũ ò yã pìi mà, ò Luda sáabu kpà. Akũ ò pìne: N yã pì gwa, ó gbē. Yudanɔ Yesu náani kè dúbu úgbangba, akũ n pínki kokari vĩ Musa doka musu. ²¹ Ò mà kũ nten yã da Yuda kũ ò kú buri pãndenɔ ténɔne ò kpe li Musa dokanε, òsun tẽ zõ n nénɔnero òsungõ n futεokarayãnɔ kũnaro. ²² Óni ke deraa? Zaakũ oni gí n suna yã mairo. ²³ N ke lákũ óni onne nà. Ó té gbēnɔn siikõ kenɔ lé kè Luda. ²⁴ N n sé à gé gbà bo á zĩdanε, n n fĩna bo de ò le ò mì bo, gbē sĩnda pínki gõ dõ kũ yã kũ ò mà n musu bi yãpuranlo. Oni e kũ mɔkõn sõ n té Musa dokai. ²⁵ Buri pãnde Yesu náanikerinɔ sõ, o takada kè o òñne o zeo ò mì kè nòbɔ kũ ò sa òo tánaaaa kũ aruo kũ nòbɔ kùtukpanasario kũ pãpãkenaa.

²⁶ Akũ Pɔlu gbē pìnɔ sè à tà kũńwo. Kũ gu dò, ò gbà bò n zĩdanε, akũ à gè Luda ɔnn de à gbàbogɔɔ lé dìte kũ sa kũ oni o n baadinεεo.

Pɔlu kũna Luda ɔnn

²⁷ Kũ gbàbona gɔɔɔ suppla bire kà lakana, Asia bùsu Yuda kenɔ Pɔlu è Luda ɔnn. Ó té kà parigu, akũ ò a kũ. ²⁸ Òten wiki lé ò pì: Isarailanɔ, à ó leo. Gbē díkĩna mé àdigõ yã da gbē sĩnda pínkinε gu sĩnda pínkia, kũ à bo ó gbēnɔ yã kpe kũ ó dokao kũ gu díkĩnao. Abire gbera à dɔkè kũ Luda ɔnnwo dɔ à gèn

kū Girikinŏ. ²⁹ Ò ò lɛ kū ò Efesu gbē Torofimu è kū Pɔluo wēte gūn yā yāime, akū òten da Pɔlu gē kāao Luda ɔn gūmmɛ.

³⁰ Wēte wā, gbēnŏ bò kū bàao zaa gu sīnda pínkia ò sù ò Pɔlu kù Luda ɔnn ò a gāte ò bò kāao. Gwe gōnŏ ò Luda ɔn pìi gbànŏ tàta. ³¹ Kū ò ye ò a dɛ, yā pì baaru Romu sozanŏ gbē zōkō kīnaa lè, à mà Yurusalemu wā. ³² Gwe gōnŏ à soza bàdenŏ sè kū a bàsaridenŏ, akū ò gēm̄ma kū bàao. Kū gbēnŏ sozanŏ gbē zōkō pìi è kū sozanŏ lɛlɛ, ò Pɔlu gbēnaa tò. ³³ Akū gbē zōkō pìi nà Pɔlui à a kù à pì ò a yī kū mōkakōananŏ mèn pla. À n̄ lá à pì: Dín gbē pì ūu? Bó yān à kèɛ? ³⁴ Akū zàa gūn gbēnŏ ten wiki lé òten yā dokōnŏ oro. Kū zuka dí tó gbē zōkō pìi f̄ à yā pì sānsān maro, à pì ò gé kāao sozanŏ bŭran. ³⁵ Kū ò kà kāao didikia, sozanŏ mé ò a sè gbēnŏ nanakōana yāi. ³⁶ Zaakū gbē sīnda pínki téi kū wikio òten pi: À a dɛ.

Pɔlu gina kū a zīdao

³⁷ Kū ò ye ò gē kū Pɔluo sozanŏ bŭran, akū à gbē zōkō pìi là à pì: Īni we mà yā oñne yá? Akū à a là à pì: Ndì Giriki yā ma yá? ³⁸ Misila gbē kū à fùte kù gbānadenŏ zīna à gèe gbārannan kū bŭsuderì gbēnŏn dúbu siikōnŏmɛ n̄ ūroo? ³⁹ Pɔlu wèa à pì: Yudan ma ū. Ò ma i Taasu, Silisia bŭsummɛ. Wēte tósaridenlo. Ma wé kèmma n̄ ma gba zé mà yā o gbēnŏnɛ. ⁴⁰ À a gbà zé, akū Pɔlu zè didikia à ɔ sè gbēnŏnɛ. Kū ò ȳite kítikiti, à yā ònne kū Eberu yāo à pì:

22

¹ Ma gbēnɔ kũ ma marenɔ, à sã kpá à ma yãze ma tera. ² Kũ ò mà àten yã oíne kũ Eberu yáo, ò zè kítikiti. Akũ Pɔlu pì: ³ Yudan ma ũ, ò ma i Taasu, Silisia b̀summe, akũ ma kefen blè wēte gũn la. Gamalieli kĩnaan ma doka kũ ó dizinɔ kũna dàdan a zéa. Má ania vĩ Ludane lákũ á kun nà gbāra á pínki. ⁴ Ma wé tã donyĩ zé pì s̀erinɔa ari n gbēkenɔ gàga, ma gōgbē kũ nōgbēnɔ kũkũ ma n ká kpésiran. ⁵ Sa'oriki kũ gbē zōkōnɔn de ma s̀edadeno ũ n pínki. Ma takada kũ ò kè Damasuku Yudanone sì n ɔĩ, maten gé gwe mà gbē pìnɔ kũkũ mà su kũnwo Yurusalemu ò wé tãnma.

Pɔlu a Yesu zé s̄ena b̀abannena
(Zĩr 9:1-19, 26:12-18)

⁶ Kũ má té zén, ma ka kãni kũ Damasuku ifãntē kà m̀dangura, akũ kãnto gupura zōkō b̀o ludambe à dàkala. ⁷ Ma bo ma lēte zĩte, akũ ma kòtoo mà ò p̀mene: Solu, Solu, à kè dera nten wé tãmaa? ⁸ Akũ ma pì: Díme n ũu, Dikiri? Akũ à p̀mene: Makũme Yesu Nazera kũ nten wé tãa ũ. ⁹ Gbē kũ ò kú kũmaonɔ gupura pì è, ama odi gbē kũ àten yã o kũmao kòto maro. ¹⁰ Akũ ma a là: Bón mani kee, Dikiri? Akũ à p̀mene mà fute mà gē Damasuku. Gwen oni yã kũ a d̀temene mà ke omene pínki. ¹¹ Gupura pì í gbāna tò ma wé dí gu e doro, akũ ma gbēnɔ ma kũ ma ɔa ò gè kũmao Damasuku.

¹² Donyĩri ke kú gwe kũ òdi pine Anania. Àdi mì nate Luda dokane, akũs̄ Damasuku Yudanɔ pínki d̀i a tó nna sí. ¹³ À sù ma kĩnaa à zè ma sare, akũ à p̀mene: Solu ma gbē, n era n gu e. Gwe gōnɔ ma wé wè, akũ ma a è. ¹⁴ À pì ó dizinɔ Luda mé à ma se de

mà wé ke pla kŭ Gbē Manao mà yā ma a lén mà a poyenyīna dō. ¹⁵ À pì manigō de a sèedade ũ màgō yā kŭ ma è kŭ yā kŭ ma màao o gbē sīnda pínkinε. ¹⁶ Akŭ à pì bón maten dā dō, mà fute mà da'ite ke ma durunnano ni kēma kŭ à sísinaao.

Pɔlu zīna buri pāndenɔ kīnaa

¹⁷ Kŭ ma era Yurusalemu, maten adua ke Luda onn, akŭ ma wégupu è. ¹⁸ Ma Dikiri è, à òmenε mà ke likalika mà bo Yurusalemu, zaakŭ gbēno ni yā kŭ maten o a musu síro. ¹⁹ Akŭ ma pì Dikirinε, ò dō sānsān kŭ madìgō gē aduakekpε kŭ aduakekpenwo de màgō a nāanikerino ká kpésiran ògō n gbē. ²⁰ Kŭ òteni à sèedade Sitivī de sō, makŭ má kú gwe ma ze kŭ a dèrinɔ má n utanɔ kŭnañne. ²¹ Akŭ Dikiri pimenε mà gé, áni ma zī ari buri pāndenɔ kīnaa zāzā.

Pɔlu bi Romu gbēme

²² Ò sā kpà a yāi ari à gèε à kà buri pāndenɔ yā pīia, akŭ ò nà wikia ò pì: Á a de! Gbē dí taka kunna zé vīro! ²³ Òten wiki lé òteni n utanɔ kpuke òten būsutiti fā musu. ²⁴ Akŭ Romu sozano gbē zōkō pì ò gē kŭ Pɔluo n bŭran, ò a gbē kŭ flāao ari à yāpura o ò le ò yā kŭ òten wiki dōa a yāi ma. ²⁵ Kŭ òten Pɔlu onno poro de ò a yī, à pì soza bàde kŭ à kú gwene: Á a zé vī à Romu gbē gbē yākpatekenaa sari yá? ²⁶ Kŭ sozaa pì yā pīi mà, à gèε à pì n gbē zōkōne: Bón ìni keε? Gbē pì bi Romu gbēme. ²⁷ Akŭ gbē zōkō pīi sù à Pɔlu là à pì: N òmenε, Romu gbēme n ũ yá? Á wèa à pì: Ee. ²⁸ Akŭ gbē zōkō pīi pīne: Ma ogo dasi kpàme, akŭ ma gō Romu gbē ũ. Akŭ Pɔlu pīne: Makŭ sō ò ma i a ũme. ²⁹ Akŭ gbē kŭ ò yei ò yā lalaa yāno

bòru kpε gǔnŋ. Kū gbē zōkō pì dǎ kū Pòlu bi Romu gbēme, vīna a kù kù à tò ò mòò kàa yāi.

Yuda gbānadenŋ yākpatekena kū Pòluo

³⁰ A gu dǎ kū gbē zōkō pì ye à yā kū Yudanŋ sùò sānsān ma, à mòò pòroa, akū à sa'orikinŋ kū Yuda gbānadenŋ kàkara à sù kū Pòluo n̄ arε.

23

¹ Pòlu wé pè gbānadenŋa à pì: Ma gbēnŋ, yāke teni ma swè vī Luda arero ari kū a gbārao. ² Akū sa'oriki Anania ò a dogarinŋε ò a lé a léa. ³ Akū Pòlu pìnε: Luda n̄ lé se, bisāsiri kaka né. N̄ vutena nten yākpate ke kūmao doka musu, akū mōkōn sō n̄ bo a kpε, n̄ pì ò ma lé. ⁴ Akū dogari pìnŋ pì: Mōkōmme nten Luda sa'oriki sōsō ε yá? ⁵ Pòlu pì: Gbēnŋ, má dǎ sa'orikinlo, zaakū ò kè Luda yān ò pì òsun ó bùsu gbānade tó vāni síro.

⁶ Pòlu dǎ kū gbānade pìnŋ gbēkenŋ bi Sadusinŋme, n̄ gbēkenŋ sō Farisinŋ, akū à ónne gbāngbān: Ma gbēnŋ, Farisin ma ū, Farisinŋ nén ma ū. Gènŋ vuna tāmaa kū má vī yāin áten yākpate ke kūmao. ⁷ Kū à yā pì ò, Farisinŋ kū Sadusinŋ fùte kū kōo kū lékpakōao, akū kōkakararinŋ kpàate leu pla. ⁸ Sadusinŋ dì pi gènŋ dì vuro, akūsō malaikanŋ kū nininŋ kunlo. Farisinŋ sō ò zè kū yā pìnŋo pínki. ⁹ Ò zuka gbāna kà n̄ té, akū Farisi kū òdi doka dañne kenŋ fùte kū lékpakōa gbānao ò pì: Ódi yā vāni ke le gbē diaro. Tó nini ke malaika mé à yā òne sō bi? ¹⁰ Kū lékpakōa kè gbāna, sozanŋ gbē zōkō ten vīna ma de gbēnŋ sún Pòlu ke yákiyakiro yāi, akū

à ò a sozanɔne ò kipa ò gē ní té ò a kũ ò gé kãao ní bũran.

¹¹ Zī birea gwãani Dikiri bò à sù Pɔlua à pì: Ñ laakari kpáte! Lákū n ma yã ò Yurusalemu la nà, séde ñ o Romu dɔ.

Lékpakūsuna Pɔlui

¹² Kũ gu dɔ, Yuda kenɔ kàkara asiri gũn ò la dà ò pì oni pò blero oni í miro ari ò gé Pɔlu deo.

¹³ Lékpakūsūrii pìnɔ de gbēnɔn buplala. ¹⁴ Ò gèe sa'orikɔ kũ gbē zōkōnɔ kīnaa ò pìne: O sì kũ Ludao o pì tó ódi Pɔlu deo, tó o pò blè, Luda láari bowá. ¹⁵ Ákōnɔ kũ gbānadeno á pínki à gé à o sozanɔ gbē zōkōne à suáre kũ Pɔluo lákū ò pì á ye à a yānɔ tàasi ká tera de a káakupɔla bà. Ókōnɔ sɔ ónigɔ kú soru gũn ò a de zén ari àgɔ gé ká la.

¹⁶ Kũ Pɔlu dāre négōgbē ní yā kũ ò gōgō pìi mà, akū à gèe à gèe sozanɔ bũran à ò Pɔlune. ¹⁷ Akū Pɔlu soza bàde sisi à pìne: Ñ gé kũ kefenna dio á gbē zōkō kīnaa, zaakū à ye à baaru ke kpáne. ¹⁸ Akū à a sè à gèe kãao ní gbē zōkō kīnaa à pì: Pɔlu kũ ò a dà kpén ma sisi à kúte kèmenɔ mà su n kīnaa kũ kefenna dio. À yāke vī à ye à onne. ¹⁹ Akū gbē zōkō pìi kefenna pìi kù a ɔa à gèe kãao gukpado ní pla, akū à a là à pì: Bó yān ní vī ñ omeneɔ? ²⁰ Akū à pì: Yudanɔ mé ò lé kpàkūsū, ò ye ò kúte kenne ñ su kũ Pɔluo ní gbānadeno zia, lákū ò pì ò ye ò a yā gwa tera de a káakupɔla bà. ²¹ Ñsun weñero, zaakū ní gbēnɔ teni a dā zén ò de gbēnɔn buplala. Ò la dà ò pì oni pò blero oni í miro ari ò gé a deo. Ò soru kè kò, n yān ní sã dɔi. ²² Gbē zōkō pìi pìi kefenna pìine: Ñsun tó gbēke dɔ kũ n òmenɔ. Akū à a gbàre.

Pɔlu gbarɛna Sizaria

²³ Akū à soza bàde gbēnɔn planɔ sɪsi à pìnnɛ: À o soza fēnedade gbēnɔn wàa donɔnɛ ò soru ke ò gé Sizaria ɔkɔsi úblegɔɔ kū sɔde gbēnɔn baaakɔ akurino kū sáride gbēnɔn wàa donɔ. ²⁴ À sɔ yā kɛkɛ Pɔlunɛ à dia à géo bùsu gbē zɔkɔ Felisi kīnaa aafia.

²⁵ Akū à takada kēnɛ à pì:

²⁶ Bùsu gbē zɔkɔ Felisi, makū Kalaudiu Lisia ma takada díkīna kēnnɛ ma fɔ kpàmma. ²⁷ Yudanɔ mé ò gbē díkīna kū ò ye ò a de. Kū ma a dē Romu gbē ũ, akū ma ge kū sozanɔ ma a sìmma. ²⁸ Kū má ye mà a taari kū ò lèa ma, ma a sè ma ge kāao n yākpatekerino kīnaa. ²⁹ Gwen ma dōn kū taari kū ò lèa bi n doka yāme, adi yā kū à kà ò a de ke ò a da kpésiran kero. ³⁰ Kū ò lé kpàkūsūi, ò a yā kpāni kēmɛnɛ, akū ma a gbàemma gōnɔ ma ò yādenɔnɛ ò gé kū a yāo n kīnaa gwe.

³¹ Akū sozanɔ kè lākū ò ònnɛ nà ò Pɔlu sè ò gèe kāao Antipatari gwāani. ³² Kū gu dè, soza kū òten taa o gèsee pìnɔ Pɔlu nà sōdenɔnɛ n ɔĩ ò do kāao are, akū ò èra ò tà n bùran. ³³ Kū sōdenɔ kà Sizaria, ò takada pìi kpà bùsu gbē zɔkɔ pìia, akū ò Pɔlu nānɛ a ɔĩ. ³⁴ Bùsu gbē zɔkɔ pì takada pì kyó kè, akū à Pɔlu là bùsu kū à bòn. À mà kū Silisia bùsuun à bòn, ³⁵ akū à pìnɛ: Tó gbē kū ò yā vī kūnwonɔ sù, mani ma lākū oni o nà. Akū à pì ògɔ a dākpā Herɔdu kipakia.

24

Yudanɔ Pɔlu káarakpanaa

1 Gɔɔɔ sɔɔɔ gbera sa'oriki Anania sù Sizaria kũ gbẽ z̄sk̄ kenɔ kũ dokadõri kũ òdi pinε Tetuluo. Ò sù Pɔlu káara kpá bùsu gbẽ z̄sk̄ kīnaa. 2 Kũ ò Pɔlu sìsi, Tetulu fùte àten yā daala à pì: Felisi, kũ n arubarikaao ó bùsu katena aafia. N zia laasunlena mé à ó bùsuu kè mana. 3 Òdi n tó nna sí ògõ n sáabu kpá gu sīnda pínkin gɔɔɔ sīnda pínki. 4 Kũ má ye mà n yā gágaro, mani wé kemma ò sùru ke kũoo ò ó yā fítinna dí ma. 5 O è kũ gbẽ pì bi guderiiṁe. Àdi yākete da Yudano té andunia gũn pínki, à de donyīze éke kũ òdi n sīsi Nazeradeno don'arede ũ. 6 À ye se à Luda ɔn gbà lé, akũ o a kũ. 7-8 Tó n a lala n zīda, ĩni taari kũ ó lèa yāpura dõ. 9 Akũ Yudano yā'i kàra ò pì len yā pino de le.

Pɔlu gina kũ a zīdao Felisi are

10 Akũ bùsu gbẽ z̄sk̄ɔ pì m̀i kè dékũ Pɔlunε de à yā o. Akũ Pɔlu pì: Lákũ má n dõ yākpatekeri ũ bùsu dí gũn a wè dasi kè, a yāi mateni ma m̀bona yā o ma laakarīia. 11 Tó n gbèka, oni onne kũ ma gena Yurusalemu mà donyī ke de gɔɔɔ kuri awεεplalaro. 12 Odi ma e maten lékpakõa ke kũ gbẽkeo Luda ɔnnlo. Odi ma e maten yākete da aduakεkpeno gũn ke wète gũnlo. 13 Gbẽ pino ni f̄s ò taari kũ ò lèma sèedade lennero. 14 Mā sì kũ zé kũ òten sīsi donyīze éke pì gũnn maten do ó dizino Ludai. Má yā kũ ò kè Musa doka gũn kũ annabino takadano náanikena pínki. 15 Ma wé dɔ Ludai lán m̀ókõno bà, kũ gbẽ manano kũ gbẽ vānino ni vu n pínki. 16 A yā mé à tò madigõ ma zīda toto gɔɔɔ sīnda pínki de ma swè súnigõ vī Luda are ke bisāsiri arero. 17 Ma wèkena kũ ma bùsuuo gbera ma era ma su ma ɔ

dàrma ma sa ò ¹⁸ Luda ɔnn. Kū maten sa o ma gbàbonaa gbera, akū ò ma le gwe. Mádi gbēnɔ kákararo, yáketē kunlo. ¹⁹ Asia bùsu Yuda kenɔmē yádenɔ ũ. Séde ò su ò yā bo kō lén n kīnaa. ²⁰ Tó lenlo, ñ tó gbē kū ò kú lanɔ dà kū ò lèma ɔrɔ kū ò yákpate kè kūmao o. ²¹ Sé yā mèn do kū ma òñne kū kòto gbānao, gènɔ vuna yā musun òten yákpate ke kūmao.

²² Felisi Yesu zé bokɔtena dō, akū à lá kù Yudanɔ yāla à pì: Tó sozanɔ gbē zōkō Lisia sù, mani á yā mì deáre. ²³ À ò soza bàdenē àgō Pɔlu dākpā, ama à a gba zé à ãam pá, à tó a gbēnɔ kpái.

Pɔlu kunna kpésiran Sizaria

²⁴ ɔrɔ pla gbera Felisi sù kū a Yuda nanɔ kū òdi pine Durusilao. À Pɔlu sisi, akū à Kirisi Yesu náanikena yā màa. ²⁵ Pɔlu ten yā o manakenaa musu kū zīdakūnadōnaao kū yákpatekena kū àten suo, akū vīna Felisi kù à pì: Ñ fute ñ tá gīa. ɔrɔ kū ma ɔ lè mani era mà n sísi. ²⁶ Àten wé dɔ Pɔlui kū ani gusaregba daareme, akū àdigō a sísi gèn baaakō à su fāai bo kāao. ²⁷ Kū à kè wē pla, Pɔsiu Fesutu vùte Felisi gēne ũ. Kū Felisi ye àgō nna kū Yudanɔ yāi, akū à Pɔlu tò dana kpésiran.

25

Pɔlu zè kū gena Siza kīnaao

¹ Fesutu vutena kpatan ɔrɔ aakō gbera à fùte Sizaria à gēe Yurusalemu. ² Gwen sa'orikinɔ kū Yuda gbānadenɔ sù a kīnaa ò fùte kū Pɔlu yāo. Ò wé kèa ³ à sùru ke à tó Pɔlu su Yurusalemu. Zaakū ò zèo ò tankute kpákpane zén ò a demē. ⁴ Akū Fesutu

pìinne: Pòlu kú kpésiran Sizaria, makū sō mani tá gwe tera. ⁵ Á gbánade kenŋ su ò gé kúmao. Tó à yā vāni kème, áni o.

⁶ Fesutu kè kūńwo lán gŋŋ sŋraakō ke gŋŋ kuri taka bà, akū à èra à tà Sizaria. Kū gu dō, à vùte a tìntinnwa à pì ò mós kú Pòluo. ⁷ Kū ò sù káao, Yuda kú ò bō Yurusalemunŋ likai, akū ò yā zōkō kú odi fō ò a sèedade lèronŋ dia dasidasi. ⁸ Pòlu zè kú a zīdao à pì: Mádi taari ke Yudanŋ doka ke Luda ŋnnero, ke Siza. ⁹ Fesutu ten wete àgō nna kú Yudanŋ, akū à Pòlu là à pì: Īni we ñ gé Yurusalemu de mà yákpate ke kúnwo gwe yā dínŋ musu yá? ¹⁰ Pòlu pì: Siza doka kú à kù ò yákpate keomene aren má zen la. Mádi taari ke Yuda kenero lákū mŋkŋn n dō sānsān nà. ¹¹ Tó ma taari kú à kà ò ma de kè, maten gí mà garo. Ama lákū mádi yā kú gbē dínŋ ten o ma musu ke kero nà, gbēke zé vī à ma kpámmaro. Gena Siza kīnaan ma zeo. ¹² Kū Fesutu lé kpákūsū kú a gbēnŋ à pì: Kū Sizame n zeo, a kīnaan ĩni gēn.

Gena kú Pòluo kína Agaripa kú Benisio are

¹³ Gŋŋ pla gbera kína Agaripa kú Benisio sù Sizaria de ò fŋ kpá Fesutua. ¹⁴ Kū òten gŋŋ pla ke gwe yāi, Fesutu bō kú Pòlu yāo kína pìine à pì: Gōgbē ke kú la kú Felisi a tò da kpésiran. ¹⁵ Kū ma ge Yurusalemu, sa'orikinŋ kú Yuda gbē zōkŋnŋ sùmene kú a yāo ò pì mà sùru ke mà yā daala. ¹⁶ Ma pìinne tó gbē kú ò sù kú a yāo dí zé le à kō e kú gbē kú ò yā vī lèlenŋ à yā wèrmmaro, ókŋnŋ Romudenŋ odì a kpámmaro. ¹⁷ Kū o su la lèle, mádi zezero. Kū gu dō gŋnŋ, akū ma vute ma tìntinnwa ma pì ò mŋmene kú adeo. ¹⁸ Gbē kú ò taari lèaa pìnŋ yā ò, odi yā vāni kú maten kpákpa o a musuro. ¹⁹ Ò yáketè vī

kāao n̄ donyĩze yā musu kũ gōgbē kũ òdi pinε Yesu yāo. À gà, akũ Pɔlu zè kũ a kunna wèndin yāo. ²⁰ Ma bídi kè yā pì zé dōnaaa, akũ ma a là tó à ye à gé Yurusalemu ò yā pì gōgōne gwe. ²¹ Akũ Pɔlu pì Romu kinnan a zεo ògō a kũna. Akũ ma pì ògō a dākpā ari màgō gé a gbare Siza. ²² Akũ Agaripa pì Fesutune: Má ye mà gbē pì yā ma ma zīda. Akũ Fesutu pì: Īni yā ma a lén zia.

²³ Kũ gu dō Agaripa kũ Benisio sù kũ gakuri zōkōo, akũ ò gē kōkakarakekpen kũ soza gbē zōkōnō kũ wēte gbē bèerēdenō. Kũ Fesutu yā ò, ò sù kũ Pɔluo. ²⁴ Akũ Fesutu pì: Kí Agaripa kũ ákōnō kũ á kú kũoo lanō pínki, a gbē dí è yá? Yuda kũ ò kú Yurusalemunō kũ gu dínō n̄ pínki gbē pì yā sè ò sùoma, òten wiki léma ò pì à mana àgō kun dorō. ²⁵ Makũ sō, mádi e à yāke kè kũ à kà ò a dero, akũ lākū à zè kũ Sizao nà, ma zεo mà a gbare. ²⁶ Mádi yā pì gbá dō gbasa mà takada kē kinnanε a yā musuro. A yā mé à tò ma su kāao á are, atēnsa mōkōn kina Agaripa, de yālalanāaa gbera mà yā le mà kē. ²⁷ Zaakū purusuna gbarerūmana taari kũ ò lèa sānsān onaa sari zé vī ma kīnaaro.

26

Pɔlu a zīda yā bōkōtena kina Agaripa are

¹ Akũ Agaripa pì Pɔlune: N̄ zé vī n̄ n yā o. Akũ Pɔlu o sè à a zīda yā bōkōte à pì: ² Kí Agaripa, ma è ma mìnna kè, kũ ma lè mateni ma zīda yā bōkōte n are gbāra taari kũ Yudanō òima pínki yā musu. ³ Atēnsa kũ n̄ Yudanō futeokarayā dō pínki kũ n̄ yāketenō. Abire yāi ma wé kēm̄ma n̄ ma yā dí mamene. ⁴ Yudanō ma kunna dō zaa ma né fíti zī

naana zaa ma b̀usun ari Yurusalemu. ⁵ Ò ma d̄s à g̀i k̀è. Tó ò yei, oni f̄s ò o k̀ū má k̀ú ó donyĩrino g̀à k̀ū à gb̄ana k̀ū Luda ȳao k̀ū òdi pi FarisinŃ t́é. ⁶ Tera sà òten ỳakpate ke k̀ūmao k̀ū ma ẃé d̄s lé k̀ū Luda s̀é ó dizinŃnei ỳai. ⁷ Ó buri m̀èn kuri awɛɛplanŃ d̀iḡs do Ludai f̄anant̄e k̀ū gw̄ānio wéd̄na lésena dok̄ŃŃ p̄iii. Ḱí, t̄āmaa p̄i ỳain YudanŃ f̀utemai. ⁸ B́oyain Luda g̀enŃ vunaa k̀éare ỳazesari ũ śéé?

⁹ Mak̀ū s̄s ỳa, ma z̄eo k̀ū ỳa k̀ū ani bo Yesu Nazera k̀pe p̄inkin maniḡs ke. ¹⁰ Len ma k̀è le Yurusalemu. Sa'orikinŃ ma gba źé, ak̀ū ma Luda gb̄enŃ k̀à kp̄ésiran dasi. Tó òteni n̄ dede s̄s, ma lé d̀iḡs k̀ú a g̀ūmm̄e. ¹¹ Mad̀iḡs gé aduakek̀pe k̀ū aduakek̀peo g̀èn baaak̄s, màḡs ẃé t̄āmma mà g̀ā nar̄mma de ò ledi kp̄á Yesui. Ma p̄o f̄ēnańyĩ, ak̀ū mad̀i gé wari d̄m̄ma ari buri p̄ānde w̄etenŃa.

P̄olu a Yesu źé s̄ena ỳa'onaa
(Z̄ir 9:1-19, 22:6-16)

¹² Abire ỳai maten gé Damasuku k̀ū doka k̀ū sa'orikinŃ ma gbareooo. ¹³ Ḱina, k̀ū má t́é źen k̀ū if̄ant̄eo di m̀idangura, ma gupura è à bò ludambe à damala k̀ū ma gb̄enŃ, à p̄āsĩ de if̄ant̄ela. ¹⁴ O lete z̄ite ó p̄inki, ak̀ū ma k̀òtoo mà ò òm̄ene k̀ū Eberu ỳao ò p̄i: Solu, Solu, à k̀è dera nten ẃé t̄āmaa? L̀ez̄na k̀ū gb̄áo kyate sari ten wari d̄mma fá! ¹⁵ Ma p̄i: Díme n̄ ũu, Dikiri? Ak̀ū Dikiri p̄i: Mak̀ūm̄e Yesu k̀ū nten ẃé t̄ā ũ. ¹⁶ N̄ fute n̄ z̄e. Ma bo ma summa de mà n̄ sé ma z̄ikeri ũm̄e, n̄ḡs de ỳa k̀ū n̄ è k̀ū ỳa k̀ū mani m̄on̄neoo s̀eedade ũ. ¹⁷ Mani n̄ sura ba YudanŃ oĩ k̀ū buri p̄ādenŃ. Mani n̄ z̄ĩmma ¹⁸ de n̄ n̄ ẃé k̄ēn̄e, ò k̀pe lí gusiran̄e ò are d̄s gupuraa, ò bo Setan gb̄ānan

ò gẽ Luda pón, de ní durunnano le à kēm̃ma, ní baka gõ kú kú Luda gbẽno ma náanikena yāi.

Pɔlu zĩkena Yesune

¹⁹ Kí Agaripa, àkū mé à tò mádi gí ludambe gbẽ kú à bò à sùma yāiro. ²⁰ Ma waazi kè Damasuku gĩa kú Yurusalemuo, akū ma kè Yudea bùsu gu sīnda pínkia kú buri pāndenɔ kīnaao. Ma ònne ò nèse lite ò are dɔ Ludaa, ò yā kú ani tó ò d̃s kú ò nèsee lite ke. ²¹ Abire yāin Yudanɔ ma kú Luda onn, ò ye ò ma de. ²² Luda kpányīn má kunwo ari kú a gbārao, akū má zena a sèedade ũ né fíti gbẽ z̃k̃ɔnɔne ní pínki. Madì yā pānde oro, sé yā kú annabinɔ kú Musao ò à ke baasiro. ²³ Ò pì Arumasihu ni wari le, àkū mé ani fute bona gan káaku à gupura yā o Yudanɔne kú buri pāndenɔ.

²⁴ Kú Pɔlu teni a zīda yā bokote le, Fesutu wiki d̃a à pì: Īa kāmman yá Pɔlu? N d̃na z̃k̃ɔ mé àteni n mì lite. ²⁵ Akū Pɔlu pì: Īa dí kámaro, gbẽ bèere de Fesutu. Yāzeden maten o, akūs̃ yāpurame. ²⁶ Kí, lákū ní yā birenɔ d̃s nà mani f̃s mà yā onne súsu vīna sari. Má d̃s kú a ke dí ke n mì kpero, zaakū yā pì bi gukpado yānlo. ²⁷ Kí Agaripa, n yā kú annabinɔ òo s̃i yá? Má d̃s kú n s̃i. ²⁸ Akū Agaripa pì Pɔlune: Goro fíti dí lén nten da ĩni f̃s ñ ma lite mà g̃s Yesude ũn yá? ²⁹ Pɔlu pì: Bee tera ke gikena má yei, tó Luda wè. Adi ke ndonlo, kú gbẽ kú òteni ma yā ma gbāranɔ ní pínki, ò g̃s lákū má de nà m̃kak̃ana d̃inɔ baasi. ³⁰ Akū kina pì kú bùsu gbẽ z̃k̃ɔɔo kú Benisio fute kú gbẽ kú ò kakarana gwenɔ. ³¹ Kú ò b̃te, òten o'ok̃one: Gbẽ pì dí yā kú à kà ò a de ke ò a da kpésiran kero. ³² Akū Agaripa pì Fesutune: Tó gbẽ pì dí ze kú gena Siza kīnaao yāro, de óni f̃s ò a gbare.

27

Genā kū Pōlu Romu gó'ite gūn

¹ Kū ò zèò ò da Itali zén, akū ò Pōlu kū purusuna kpara kenŋ nà soza bàde kū òdi pine Yuliune a ɔĩ. À de soza gā kū òdi pi Siza sozanŋ don'arɛdenŋ do ũ. ² O gē gó'ite kū à bò Adaramitiumu gūn, àten bɔte kū Asia bùsu wētɛnŋ, akū o da zén. Masedonia bùsu gbē Arisitaku Tesalonika kú kūoo. ³ Kū gu dò o ka Sidŋ. Yuliu Pōlu kūna kū nèsedoo, akū à a gbà zé à gé a gbēnŋ gwa, de ò kpái. ⁴ Kū o bo gwe, o ka í dagura. Kū ïa ten daóle yái, akū o do Sipiru bùsuui kpe kpa. ⁵ Taa'ona ísira dagura o do Silisia kū Pamfilia bùsunŋi, akū o ka Mira, Lisia bùsun. ⁶ Gwen soza bàde pì Alesandaria gó'ite kū àten gé Itali lèn, akū à ó kán.

⁷ Gɔɔ kenŋ gūn ó tá bùsa. O ɔsi kà ari o ka Sinidu léa. Kū ïa dí wewere ò gé súsuru, o pāne o bo Kereti bùsu kpe kpa Salamɔne sare. ⁸ ɔsikanaa gūn óten pā Keretine, akū o ka gu kū òdi pi Góðki Manan. A káni kū wēte kū òdi pi Laseao. ⁹ Lákū o gù kè zén nà, ó gena are gē kari yā ũ, zaakū Yudanŋ léyĩgɔɔ gè kò. A yā mé à tò Pōlu lé dàmma ¹⁰ à pì: Gbēnŋ, ma è tá dí ni su kū ásarú zókɔɔo kū kisirao. Adi ke gó pì kū a asonŋ adonlo, kū ókɔnɔme se. ¹¹ Ama soza bàde góðɔɔri kū gódeo yā sù de Pōlu póla. ¹² Gu pì mana ò gó ðn ò bunsire blenlo, akū gbēnŋ zè dasi kū ò era ò da zén ò tá. Ò ye ò ká Fenisi, wēte kū à kú Kereti ifálete kpa, tó ani sí ke ò bunsire ble gwe.

Zàga'ia futena ísirala

¹³ Kū ïa buse fùte gènnmidaki kpa, òten da ò fŋ ò ní poyeina kemɛ. Akū ò ní gó pòro ò dà zén òten pā

Keretine k̄anik̄āni. ¹⁴ Adi ḡi kero z̄aga'īa gb̄āna k̄ū òdi p̄i īa p̄āsī b̄ò Kereti kpi kpa. ¹⁵ À gó lite, ódi f̄ō ò are d̄oa doro, akū o ḡō t̄éi. ¹⁶ Kū à ó kpá luan f̄itinna k̄ū òdi p̄i Kodai, à k̄ewá s̄āna f̄iti. Ōsikanaa ḡūn o ó gó f̄itinna surabab̄o l̄è o k̄ū gwe. ¹⁷ Kū ò s̄è ò ḡèo gó z̄ōk̄ō ḡūn, akū ò k̄èke ò bàa d̄ò gó z̄ōk̄ō p̄iia. Kū òten v̄ina ke Libia b̄usu í s̄àrara ḡēnane ȳai, akū ò gó k̄úra gb̄are ín ò ḡō t̄é īai. ¹⁸ Kū gu d̄ò, l̄ákū z̄aga'īa kp̄é àteni ó gó ȳipayīpa gb̄āngb̄ān n̄a, akū ò n̄a ason̄o zuzunaaa í ḡūn. ¹⁹ A ḡoro aak̄ode z̄ī ò n̄ gó z̄ik̄eb̄on̄o b̄òte ò k̄òte n̄ z̄īda. ²⁰ À k̄a ḡoro ūgbangba if̄ant̄ē k̄ū susunen̄o dí boro, īa p̄āsī p̄i k̄ū leḡūo dí kp̄átero. Surabana t̄āmaa k̄ū ó v̄i ȳā l̄akawá p̄ínki.

²¹ O ḡoro pla k̄è ódi le o p̄ó bl̄ero, akū P̄olu f̄ute à p̄inn̄e: Gb̄ēn̄o, t̄ó a ma ȳā m̄ame ȳā, de ódi fute Kereti, kisira k̄ū ásar̄u d̄ín̄o gb̄asa à ó léro. ²² Ari tera maten l̄é daáwa à laakari kp̄áte! Á gb̄ēke ni garo, sé gó p̄i yaka. ²³ Ḡīa gw̄āni Luda k̄ū má de a p̄ó ū maten doi malaika b̄ò à s̄uma ²⁴ à p̄i: Ñsun v̄ina kero, P̄olu. Séde ñ Siza are le. Luda gb̄ē k̄ū ò kú k̄ūn̄wo gó ḡūn̄o b̄on̄ne aafia n̄ p̄ínki. ²⁵ A ȳā mé à tò gb̄ēn̄o, à laakari kp̄áte! Má Luda náani v̄i k̄ū ani ke l̄ákū à òmen̄e n̄a. ²⁶ Séde ò k̄a luan ke í s̄àraran.

²⁷ A ḡoro ḡero donsaride z̄ī gw̄āni īa p̄āsī p̄i teni ó ḡátē Adariatiki íla ari tera. Akū liz̄ando gó gb̄ēn̄o ten da o ka k̄āni k̄ū í baraome. ²⁸ Akū ò bà íl̄ogwab̄o gb̄are ín, ò è ḡās̄akuru basiik̄ō. Kū à k̄è saa f̄iti ò gb̄are d̄o, ò l̄è a lòkotoo k̄a ḡās̄akuru baaak̄ō. ²⁹ Òten kpana gb̄èla v̄ina ke, akū ò k̄úra m̄en̄ siik̄ō gb̄are gó p̄oro kpe, akū òten adua ke de gu d̄óm̄ma. ³⁰ Gó gb̄ēn̄o ten z̄é wet̄e ò b̄ote gó ḡūn ò bàa lé, akū òten

gó surababɔɔ p̄i kipa ò da íla, òtɛn kɛ lákū ò ye ò kúranɔ gbare gó are bà. ³¹ Akū Pɔlu p̄i soza bàdenɛ kū a bàsaridenɔ: Tó gbē birenɔ dí gō gó gūnlo, áni f̄s à boro. ³² Akū sozanɔ gó surababɔɔ bànɔ z̄z̄z̄ ò tò à l̄ɛɛ ín.

³³ Kū gu ye à dɔ, Pɔlu kúɛ k̄ɛ́nne n̄ pínki ò pó ble à p̄i: A gɔɔ ḡero donsarin gbāra a gō lokona p̄ble sari. ³⁴ Matɛn kúɛ k̄ɛ́are à pó ble de à gbāna le à bo aafia. Bee á mikā m̄ɛn do ni létero. ³⁵ Pɔlu yā bire onaa gb̄era à burodii s̄ɛ à Luda sáabu kpà gbē s̄inda pínki wára, akū à è àtɛn só. ³⁶ N̄ gbē s̄inda pínki laakar̄ii kp̄atɛ, akū ò pó blè sà. ³⁷ Ók̄ɔnɔ kū ó kú gó gūnnɔ ó pínki o ka gb̄ɛnɔn wàa do kpé baaak̄ɔ akuri awɛɛsuddo. ³⁸ Kū ò pó blè ò k̄à, ò p̄blewɛ b̄tɛ ò kà ín, de gó le à kɛ futa yāi.

Gó'itɛ yakanaa

³⁹ Kū gu d̄ò, ò s̄is̄iaa lè odi d̄ɔro. Kū ò luankore è kū b̄usu'at̄ɛ s̄araao, akū ò z̄èò ò gé kū góo í s̄araran gwe, tó oni f̄s. ⁴⁰ Ò kúranɔ p̄oro ò dà í gūn, akū ò báli gódɔɔɔbɔɔnɔ bàa p̄oro ḡɔnɔ. Ò gó are biza p̄oro íanɛ, akū ò m̄i p̄ɛ gu s̄araa p̄ia. ⁴¹ Akū ò si b̄usu'at̄ɛn d̄ɔnaa sari, akū gó z̄è gwe. B̄usu'at̄ɛ p̄i gó are kū ḡinḡin adi f̄s à yīgāro, akū ís̄k̄ena kū àtɛn káka kū gbānao tɛn gó p̄ɔɔ kpe yaka. ⁴² Sozanɔ z̄èò ò purusunanɔ dɛdɛ, de n̄ gbēke sún í kpà ò pitir̄mmaro yāi. ⁴³ Ama soza bàde ye à Pɔlu m̄i sí, akū à ḡínne ò n̄ p̄oyeina kɛ. À p̄i íkparinɔ dońne are ò kusi ía ò bikū, ⁴⁴ gbē kparanɔ gō té n̄ kpe lí l̄ɛketɛnɔ ke gó kasonɔ musu. Lɛn gbē s̄inda pínki í bara lè aafia lɛ.

28

Pɔlu kunna Malata luan

¹ Kū o í bara lè aafia, o mà luan pì tón Malata. ² Bedenɔ ó sí kū yenyĩo manamana. Ò gbānake kpàwái, ò té sàa lèwεε, zaakū legū nà manaaa, akū ĩa bòte. ³ Pɔlu yàka kete kàkara à sù àten ká tén, pitiko kú a gūn. Kū té puusu a pà, à bò à Pɔlu sò a ɔa. ⁴ Kū bedenɔ mlèε pìi è dɔ a ɔa, ò pikɔne: Gbē bire bi gbēderiime yāpura. Bee kū à bikù í bara aafia, yāpura dí wenε àgɔ kunlo. ⁵ Ama Pɔlu mlèε pìi gbāke à dà tén, adi póke kenεro. ⁶ Gbēnɔ wé dɔi kū a ɔ ni ká à léte à ga gwe gñnɔmε. Kū à gii kè, ò è póke dí a lero, akū ò lé líte ò pì, gbē pì bi tāna zɔkɔ kemε. ⁷ Gu pìi saren luan gbē zɔkɔ kū òdi pine Publiu bε kunwa. À ó díte gɔrɔ aakɔ à nibɔkenaa kèwεε kū yenyĩo. ⁸ Publiu de wútεna kū mēwānao àten bādubādu ke. Akū Pɔlu gè a kīnaa à adua kènε, à ɔ nàa à a wèrekɔa. ⁹ Kū à kè lε, luan pìi gyāre kparanɔ sù a kīnaa, akū ò wèrekɔa se. ¹⁰ Ò ó kpe tà manamana. Kū óten tá, ò zànaa kèwεε dɔ.

Pɔlu kana Romu

¹¹ Ó kunna luan pìi gūn mɔ aakɔ gbera o gē gó'ite kū à bunsire blè gwen o da zén. Gó pìi bò Alesandaria ò sika tānanɔ sèedaa kèa. ¹² Kū o ka Sirakusi, o gɔrɔ aakɔ kè gwe. ¹³ Bona gwe o do í léi ari o gε káo Regiumu. Kū gu dè ĩa bò gènnɔmidɔki kpa, a gɔrɔ pladen o ka Putεɔli. ¹⁴ Wēte pìi gūnn o Yesudenɔ lèn. Ò pìi ò sùru ke ò azuma do ke kūńwo. O kè lε, akū o da Romu zén. ¹⁵ Romu Yesudenɔ ó baaruu mà, akū ò sù daóle. Gbēkenɔ ó lé Apiu Eten,

gbēkenƆ sƆ gu kũ òdi pi Kipakimen'aakƆn. Kũ Pɔlu n̄ é, à Luda sáabu kpà a laakarīi kpàtɛ.

Pɔlu waazikɛna Romu

¹⁶ Kũ o ka Romu, ò Pɔlu gbà zé àgƆ kun adona kũ soza kũ anigƆ a dākpāo. ¹⁷ GɔrƆ aakƆ gbera Pɔlu Yuda gbē zƆkƆnƆ s̄isi. Kũ ò kàkara, à p̄innɛ: Ma gbēnƆ, mádi zā YudanƆnɛ yākearo. Mádi bo ó dizinƆ futeokarayāke kpero, akũ ò ma kũ Yurusalemu ò ma kpa RomudenƆa. ¹⁸ Ò ma lala yāi odi yāke le ma musu kũ à kà ò ma dero, akũ ò ye ò ma gbare. ¹⁹ Akũ YudanƆ bò ma kpe. Tilasi ma ze kũ gena Siza kīnaao, adi ke má yā vī kũ ma b̄usu gbēnƆnlo. ²⁰ A yā mé à tò ma á gbéka, de ò k̄ e mà yā o k̄ááo, zaakũ gbē kũ IsarailanƆ wé d̄oi yāin ò m̄ò dí k̄amai.

²¹ Akũ ò p̄innɛ: Ódi takada ke le à bò Yudea b̄usun n yā musuro. Ó gbēke sƆ adi bo gwe à s̄uwere kũ n baaru v̄anioro. ²² O è à mana ò yā kũ n̄ vī ma n lén, zaakũ o mà òdi donyīze p̄i v̄ani bo gu s̄inda p̄inkiamɛ.

²³ Ò gɔrƆ d̄itekƆnɛ kũ Pɔluo, akũ ò s̄u a kīnaa ɔn kũ à k̄ipan dasidasi. À ye ò a yāze d̄s̄ Yesu yā musu, akũ à nà Musa dokaa kũ annabinƆ yānƆ, à kpata kũ à bò Luda kīnaa yā ònɛ à b̄òkoteínɛ zaa k̄onkƆ ari ɔk̄osi. ²⁴ GbēkenƆ yā kũ àten onƆ zé lè, ama gbēkenƆ gi. ²⁵ Kũ òten kēk̄sa kũ lékpak̄s̄ao, Pɔlu yā m̄èn do k̄arañɛ à p̄i: Yā kũ Luda Nini dà annabi Isayanɛ à ò á dizinƆnɛ bi yāpuramɛ, kũ à p̄i:

²⁶ N̄ gé n̄ o gbē k̄unƆnɛ,
onigƆ s̄a kpá yākemanaa sari,
onigƆ gu gwa yāke'ena sari.

²⁷ Ò nèse v̄iro de òsun ɔnd̄s̄ k̄uro yāi,
n̄ s̄a gbāna de òsun yā maro yāi,

ń wé kukurena de òsun gu ero yāi,
 zaakū ò ye ò are ðoma mà ń gba aafiaro.

28-29 A yā mé à tò, àgõ ðõ kũ Luda gbēno zĩ kũ
 surabana yāo buri pāndenɔa. Mókõnɔme oni sí.

30 Pɔlu kè kpé kũ àten fĩna bo gũn wè pla
 mámmam. Àdigõ gbē kũ òdi su fàai bo kãaonɔ kũ
 ɔplapla ń pínki. 31 À kpata kũ à bò Luda kĩnaa
 yā waazi kèńne à Dikiri Yesu Kirisi yā dàńne kũ
 laakariio kpatena, gbēke dí kpánero.

Luda yá takada kú Bisá yáo
Portions of the Holy Bible in the Busa language of
Nigeria

copyright © 2005 SIM International

Language: Bisá (Busa)

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

8631d380-7d17-5581-abf9-174814e8ccc3